15 July 2026 page 01_Layout 1 14-07-2026 08:42 PM Page 1

कायदेविषयक मार्गदर्शन मोफत

JUSTICE FOR ALL
ADVO CATE

संपर्क
ॲड . सिद्धार्थ
MVsc, MBA, LLM
मो नं ९४२२५३०४५१

RNI NO. MAHMAR/2020/84035

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

बुधवार १५ जुलै २०२६ | वर्ष : ६ | अंक : १९५ | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-

Wednesday, 15 July 2026 | Year : 6 | Issue : 195 | Daily | Rate: Rs. 5/-

दि. १५ जुलै २०२६

१९४२- मजूर मंत्री झाल्यावर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे अभिनंदन करणारी सभा.

१९४६- पुणे कौन्सिल हॉल वर मोर्चा.

१९४७- ब्रिटिश संसदेने भारताच्या स्वातंत्र्याचा ठराव संमत केला.

संकलन प्रा. यशवंत दुपटे

महत्वाच्या बातम्या

लेखिका तस्लिमा नसरीन १९ वर्षांनंतर कोलकाताला परतणार

कोलकाता : प्रसिद्ध आणि वादग्रस्त बांग्लादेशी लेखिका तस्लिमा नसरीन जवळपास दोन दशकांच्या (१९ वर्षांच्या) प्रदीर्घ प्रतीक्षेनंतर कोलकात्यात परत येत आहेत. त्यांच्या लिखाणाविरोधात झालेल्या हिंसक आंदोलनांनंतर २००७ मध्ये त्यांना शहर सोडण्यास भाग पडले होते. पश्चिम बंगालमध्ये नुकतेच सत्तेवर आलेले भाजप सरकार, या घडामोडीला एक मोठा राजकीय विजय आणि धार्मिक कट्टरतावादाला असलेल्या आपल्या अढळ विरोधाचे प्रतीक म्हणून सादर करत आहे. तस्लिमा नसरीन यांनी स्वतः सोशल मीडियावर जाहीर केले आहे की, त्या १ ऑगस्ट रोजी कोलकाता येथील रवींद्र सदनात होणाऱ्या 'अतिरेकीवादविरोधी साहित्यिक कार्यक्रमा'त सहभागी होणार आहेत. त्या या कार्यक्रमात आपल्या कवितांचे वाचनही करणार आहेत. हा कार्यक्रम अनेक धर्मनिरपेक्ष आणि अतिरेकीवादविरोधी संघटनांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित केला जात आहे. बंगालमध्ये भाजप सरकार स्थापन झाल्यानंतर, या कार्यक्रमाकडे अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य आणि धर्मनिरपेक्षतेशी जोडलेले पाहिले जात आहे.

रेल्वे वॅगनची रचना ठरवतील आता कंपन्या

नवी दिल्ली : भारतीय रेल्वे '५२ आठवडे, ५२ सुधारणा' या अभियानांतर्गत आपली सुधारणा मोहीम सुरू ठेवत आहे. रेल्वेमंत्र्यांनी मंगळवारी आठ नवीन सुधारणांची घोषणा केली. यापूर्वी दोन किंवा तीन टप्प्यांमध्ये नऊ सुधारणांची घोषणा करण्यात आली होती. यामुळे, आतापर्यंत जाहीर झालेल्या प्रमुख सुधारणांची एकूण संख्या १७ झाली आहे. रेल्वेचे कामकाज, कार्यप्रणाली आणि प्रवासी सुविधांमध्ये सुधारणा करणे हा या सुधारणांचा उद्देश आहे. नवीन सुधारणेअंतर्गत, रेल्वेने फ्लाय ॲशच्या वाहतुकीत बदल केले आहेत. वीज प्रकल्पांमधील फ्लाय ॲश आता उघड्या वॅगनऐवजी विशेष बंद कंटेनरमधून वाहून नेली जाईल. यामुळे धूळ आणि प्रदूषण कमी होईल, तसेच ओव्हरहेड लोडिंगमुळे वाहतूक अधिक सुरक्षित आणि सोपी होईल.

नागपूर ग्रामीण आरटीओत भ्रष्टाचाराचे जाळे? दोन अधिकाऱ्यांवर आरोप

नागपूर : नागपूर ग्रामीण प्रादेशिक परिवहन कार्यालयातील दोन मोटार वाहन निरीक्षकांना जवळपास वर्षभरापासून सातत्याने एकाच लाभदायक पथकावर नियुक्ती देण्यात आल्याचा गंभीर आरोप करत शिवसेनेने (एकनाथ शिंदे गट) मंगळवारी 'आरटीओ पोलखोल आंदोलन' केले. कथित भ्रष्टाचार, गैरकारभार, चेकपोस्टवरील अनुपस्थिती, ओव्हरलोड वाहनांकडून अवैध वसुली आणि शासनाच्या महसुलाला फटका बसत असल्याचा दावा करत दोषी अधिकाऱ्यांवर तातडीने कारवाईची मागणी करण्यात आली. मात्र, या सर्व आरोपांवर संबंधित अधिकाऱ्यांची भूमिका अद्याप समोर आलेली नाही. शिवसेनेचे नेते नितीन तिवारी यांच्या नेतृत्वाखाली अनेक ट्रान्सपोर्टर आणि शिवसैनिकांनी नागपूर ग्रामीण प्रादेशिक परिवहन कार्यालयासमोर आंदोलन केले. आरटीओतील कथित भ्रष्टाचार, अधिकाऱ्यांची निष्क्रियता आणि गैरकारभाराविरोधात हे आंदोलन करण्यात आले. आंदोलनादरम्यान "भ्रष्टाचार मुर्दाबाद", "कलबीर कलसी व हेमंत सोलंकर यांना निलंबित करा" तसेच "विजय चौहान होशात या" अशा घोषणांनी परिसर दणाणून गेला.

न्यायालयाने 'ॲमेझॉन सेलर सर्व्हिसेस'ला ठोठावला दंड

नवी दिल्ली : ऑनलाईन शॉपिंग करतांना फसवणूक झाल्यास ग्राहक गप्प बसत नाहीत, हे पुन्हा एकदा सिद्ध झाले आहे. एका महिला इंजिनिअरने ऑनलाईन मागवलेले बूट वेगळेच आल्याने ते परत केले, मात्र विक्रेत्याने पैसे देण्यास नकार दिला. अखेर या प्रकरणात ग्राहक न्यायालयानं ई-कॉमर्स क्षेत्रातील दिग्गज कंपनी 'ॲमेझॉन सेलर सर्व्हिसेस'ला चांगलाच दणका दिला आहे. न्यायालयानं ग्राहकाला झालेल्या मानसिक त्रासाबद्दल आणि न्यायालयीन खर्चापोटी ॲमेझॉन सेलर सर्व्हिसेसला एकूण १२,००० रुपयांचा दंड ठोठावला असून, बुटांचे पैसेही परत करण्याचे आदेश दिले आहेत. केरळमधील कन्नूर जिल्ह्यातील अनिमा एम. या एका नामांकित कंपनीत अभियंता म्हणून कार्यरत आहेत. त्यांनी २२ सप्टेंबर २०२५ रोजी ॲमेझॉनवरून सुमारे ५,२०० रुपयांची खरेदी केली होती. यामध्ये १,९४५ रुपयांच्या 'स्केचर्स' ब्रँडच्या काळ्या रंगाच्या बुटांचा समावेश होता. यासाठी त्यांनी GPay द्वारे पैसेही दिले होते.

पावसाळी अधिवेशनापूर्वी वांगचुक, दिपकेंच्या आंदोलनाला धार चढणार

२० जुलैला 'चलो संसद'

राहुल गांधी, खर्गे, राऊतांसह २० नेते जंतर-मंतरवर हजेरी लावणार?

नवी दिल्ली : नीटपेपरफुटी प्रकरणी कॉक्रोच जनता पार्टी गेल्या २५ दिवसांपासून दिल्लीत आंदोलन करत आहे. कॉक्रोच जनता पार्टीच्या या आंदोलनाला सामाजिक कार्यकर्ते सोनम वांगचुक यांनी पाठिंबा दिला असून, ते स्वतः १७ दिवसांपासून जंतर मंतरवर उपोषण करत आहेत. नीटपेपरफुटीची जबाबदारी स्वीकारुन केंद्रीय शिक्षण मंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांनी राजीनामा द्यावा आणि आत्महत्या केलेल्या विद्यार्थ्यांना आर्थिक मदत देण्याची मागणी कॉक्रोच जनता पार्टीने केली आहे. २५ दिवसांनंतरही सरकारकडून कोणताही प्रतिसाद न मिळाल्याने आता पार्टीने देशातील २० बड्या नेत्यांना या आंदोलनात सहभागी होण्याचे आवाहन केले आहे. विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी, मल्लिकार्जुन खर्गे, संजय राऊत, जे. पी. नड्डा, नितीन नबीन, ओवेसी, ओमर अब्दुल्ला यासह २० नेत्यांना पार्टीच्या वतीने पत्र पाठविण्यात आले आहे.

कॉक्रोच जनता पार्टीचे २० नेत्यांना पत्र

कॉक्रोच जनता पार्टीच्या वतीने शिक्षण मंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांच्या राजीनाम्याची मागणी केली जात आहे. सोनम वांगचुक देखील या मागणीसाठी गेल्या १७ दिवसांपासून उपोषण करत आहेत. देशभरातून विविध नेत्यांनी दिपके आणि वांगचुक यांच्या आंदोलनाला पाठिंबा दिला आहे. पण, सरकारकडून चर्चेसाठी अद्याप कोणीही समोर आलेले नाही. यानंतर आता कॉक्रोच जनता पार्टीकडून देशातील २० बड्या नेत्यांना पत्र पाठविण्यात आले आहे. नेत्यांनी जंतर-मंतरवर येऊन आंदोलनाला आणि सोनम वांगचुक यांना पाठिंबा द्यावा, अशी विनंती या पत्रातून करण्यात आली आहे.

२० जुलैला 'चलो संसद'

कॉक्रोच जनता पार्टीकडून 'चलो संसद' मार्चची घोषणा करण्यात आली आहे. २० जुलै रोजी हे मार्च आयोजित करण्यात आले आहे. यामध्ये अनेक नेत्यांनी सहभागी होण्याची तयारी दर्शवली आहे. विशेष म्हणजे २० तारखेपासून संसदेचे पावसाळी अधिवेशन देखील सुरु होत आहे. राहुल गांधींसह विविध नेत्यांनी कॉक्रोच पार्टीच्या आंदोलनात हजेरी लावल्यास अधिवेशनात हा मुद्दा गाजण्याची शक्यता आहे. तसेच, आंदोलनाची धारही तीव्र होण्याची शक्यता आहे. दरम्यान, आता या २० नेत्यांच्या भूमिकेकडे लक्ष लागले आहे.

कोणत्या नेत्यांचा समावेश

कॉक्रोच जनता पार्टीकडून भाजपाचे राष्ट्रीय अध्यक्ष नितीन नबीन यांच्यासह जे.पी. नड्डा यांना देखील पत्र पाठवले आहे. राहुल गांधी, मल्लिकार्जुन खर्गे, कनिमोझी. तिरुची सिवा, अखिलेश यादव, राम गोपाल वर्मा, लावू श्री कृष्णा देवारायालू, संजय कुमार झा, संजय राऊत, तेजस्वी यादव, मिश्रा भारती, पी. व्ही. मिथून रेड्डी, चंद्र शेखर आझाद, जे. पी. नड्डा, नितीन नबीन, चंद्रबाबू नायडू, विजय, ओवेसी, ओमर अब्दुल्ला, अगा सईद रुहुल्ला मेहदी अशा २० नेत्यांना पत्र पाठविण्यात आले आहे. यातील काही नेत्यांनी आंदोलनाला पाठिंबा दर्शवला आहे. बाकिच्यांनी आंदोलनस्थळी देऊन देशातील युवकांना पाठिंबा द्यावा, असे आवाहन कॉक्रोच जनता पार्टीने केले आहे.

अखिलेश यादव यांनी सोनम वांगचुक यांना हे मोठे आवाहन केले

सपा अध्यक्ष अखिलेश यादव यांनी, 'कॉकरोच जनता पार्टी'च्या समर्थकांसोबत उपोषणाला बसलेल्या प्रसिद्ध पर्यावरणवादी सोनम वांगचुक यांना उपोषण सोडण्याचे आवाहन केले आहे. त्यांची खालावलेली प्रकृती पाहून अखिलेश यादव म्हणाले की, भाजप सरकार भ्रष्ट आणि निर्दयी आहे. त्यांच्यासाठी कोणाच्याही जीवाला किंमत नाही.

इयत्ता नववीसाठी अनिवार्य त्रिभाषा धोरणासंदर्भात सर्वोच्च न्यायालयाने केंद्र सरकार, सीबीएसई आणि एनसीईआरटीला बजावली नोटीस

नवी दिल्ली : सर्वोच्च न्यायालयः इयत्ता नववीच्या विद्यार्थ्यांसाठी तीन भाषांचा अभ्यास अनिवार्य करणाऱ्या सीबीएसईच्या नवीन धोरणावर सर्वोच्च न्यायालयाने मंगळवारी केंद्र सरकार, राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन आणि प्रशिक्षण परिषद (एनसीईआरटी) आणि केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळ (सीबीएसई) यांच्याकडून उत्तर मागवले आहे.

सरन्यायाधीश सूर्यकांत, न्या. जॉयमाल्य बागची आणि न्या. व्ही. मोहन यांचा समावेश असलेल्या खंडपीठाने, या प्रकरणात दाखल झालेल्या दोन नवीन याचिकांवर सुनावणी करतांना, संबंधित पक्षांना नोटीस बजावली. न्यायालयाने सर्व पक्षांना १० दिवसांच्या आत आपले उत्तर दाखल करण्याचे निर्देश दिले. सुनावणीदरम्यान सरन्यायाधीश म्हणाले, 'आम्ही २९ जुलै रोजी या प्रकरणाची सुनावणी घेऊ.' अमनदीप कौर आणि अर्पण रॉय चौधरी यांनी नवीन याचिका दाखल केल्या आहेत. या याचिकांमध्ये केंद्र सरकार, सीबीएसई आणि एनसीईआरटी यांना पक्षकार म्हणून नाव देण्यात आले आहे. याचिकाकर्त्यांचे प्रतिनिधित्व करणारे ज्येष्ठ वकील आनंद ग्रोव्हर आणि गोपाल शंकरनारायणन यांनी न्यायालयासमोर अनेक व्यावहारिक आणि कायदेशीर मुद्दे उपस्थित केले.

ज्येष्ठ वकील आनंद ग्रोव्हर यांनी असा युक्तिवाद केला की, ही प्रणाली शिक्षण हक्क कायद्याचे (RTE) उल्लंघन करते आणि विद्यार्थ्यांना निवडीचा पर्याय न देता त्यांच्यावर भाषा लादते.

त्यांनी न्यायालयाला विचारले, 'जर पंजाबी शिकवली गेली आणि संस्कृत नाही, तर शिक्षक कुठून येणार?' ज्येष्ठ वकील गोपाल शंकरनारायणन यांनी निदर्शनास आणून दिले की, राज्यांनी १ जुलैपर्यंत सर्व पाठ्यपुस्तके उपलब्ध करून देण्याचे आश्वासन दिले होते, परंतु आतापर्यंत २२ भाषांपैकी केवळ तीनच भाषांची पाठ्यपुस्तके उपलब्ध झाली आहेत. यामुळे शिक्षक आणि संसाधनांची तीव्र कमतरता निर्माण होईल, असे ते म्हणाले.

शंकरनारायणन यांनी असेही निदर्शनास आणून दिले की, इंग्रजीकडे आता एक गैर-भारतीय भाषा म्हणून पाहिले जात आहे, ज्यामुळे नवीन प्रणालीच्या अंमलबजावणीत आणखी गुंतागुंत निर्माण होऊ शकते.

याचिकाकर्त्यांच्या वतीने हजर असलेले ज्येष्ठ वकील मुकुल रोहतगी यांनी न्यायालयाला सांगितले की, जर आधीच इंग्रजी आणि फ्रेंच शिकणाऱ्या विद्यार्थ्याला नववी इयत्तेत अचानक तमिळसारखी नवीन भाषा शिकायला सांगितली, तर शिक्षक, पायाभूत सुविधा आणि इतर सोयीसुविधा कुठून येणार? ते म्हणाले की, अशी प्रणाली अचानक लागू केल्याने विद्यार्थी आणि शाळा या दोघांसाठीही समस्या निर्माण होऊ शकतात.

सर्वोच्च न्यायालयाने यापूर्वी अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल ऐश्वर्या भाटी यांना सीबीएसईच्या तयारीवर अहवाल सादर करण्यास सांगितले होते. हे धोरण राबवण्यासाठी मंडळाकडे पुरेशी संसाधने आणि यंत्रणा आहेत की नाही, हे न्यायालयाला जाणून घ्यायचे होते. १५ मे रोजी जारी केलेल्या एका परिपत्रकात, सीबीएसईने म्हटले आहे की १ जुलै २०२६ पासून इयत्ता नववीच्या विद्यार्थ्यांसाठी तीन भाषा अनिवार्य असतील. या तीन भाषांपैकी किमान दोन भाषा भारतीय वंशाच्या असणे आवश्यक आहे.

दीक्षाभूमी प्रकरणी महिला संघटना व विविध बौद्ध संघटनांचे पोलीस आयुक्तांना निवेदन

तातडीने कारवाईचे आदेश; पोलीस आयुक्त विश्वास नांगरे पाटील यांची ग्वाही

नागपूर : दीक्षाभूमीवरील भिक्षुणी विशाखा यांच्याशी कथित विनयभंग, मारहाण व धमकी प्रकरणातील आरोपी माया उके आणि मंगला उईके यांच्यावर तातडीने कठोर कारवाई करण्याची मागणी पुरोगामी महिला संघटना, दीक्षाभूमी बचाव-विस्तारीकरण विकास-सौंदर्यीकरण समिती आणि विविध बौद्ध संघटनांच्या शिष्टमंडळाने नागपूरचे पोलीस आयुक्त विश्वास नांगरे पाटील यांच्याकडे केली. यावेळी पोलीस आयुक्तांनी संबंधित अधिकाऱ्यांना त्वरित कारवाईचे आदेश दिल्याची माहिती शिष्टमंडळाने दिली. शिष्टमंडळाने सांगितले की, ९ जुलै रोजी दीक्षाभूमीवर भिक्षुणी विशाखा यांचे सार्वजनिक ठिकाणी चीवर उतरविण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. या घटनेचा व्हिडिओ समाजमाध्यमांवर प्रसारित झाल्याने बौद्ध व आंबेडकरी समाजात तीव्र संताप व्यक्त करण्यात आला. या प्रकरणी ११ जुलै रोजी बजाजनगर पोलीस ठाण्यात भारतीय न्याय संहिता (बीएनएस) २०२३ अंतर्गत कलम ७४, ७६, २९६, ३५१(२) व ३५२(३)(५) अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

मात्र, गुन्हा दाखल होऊनही आरोपींवर अद्याप प्रभावी कारवाई झालेली नसल्याची खंत शिष्टमंडळाने व्यक्त केली. उलट दुसऱ्याच दिवशी माया उके व मंगला उईके या ६० ते ७० जणांसह पुन्हा दीक्षाभूमीवर जाऊन भिक्षुणी विशाखा यांना धमकावल्याचा आरोप करण्यात आला. त्यामुळे आरोपींमध्ये पोलिसांचा धाक उरलेला नसून तातडीने अटक करण्याची मागणी करण्यात आली. यावर पोलीस आयुक्त

विश्वास नांगरे पाटील यांनी दीक्षाभूमीची बदनामी होत असल्याबद्दल दुःख व्यक्त करत समाजातील वाद शांततेने सोडविण्याचे आवाहन केले. मात्र, सार्वजनिक ठिकाणी एखाद्या महिलेचे चीवर उतरविण्याचा प्रयत्न हा अत्यंत गंभीर गुन्हा असल्याचे शिष्टमंडळाने निदर्शनास आणून दिल्यानंतर त्यांनी संबंधित अधिकाऱ्यांना अतिरिक्त पोलीस बंदोबस्त तैनात करण्याचे आदेश दिले. तसेच माया उके आणि मंगला उईके यांच्याविरुद्ध त्वरित कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल, अशी ग्वाही शिष्टमंडळाला दिली.

या प्रकरणात निष्पक्ष व तातडीची कारवाई करून दीक्षाभूमी परिसरातील शांतता आणि कायदा-सुव्यवस्था कायम राखावी, अशी मागणी विविध बौद्ध व महिला संघटनांनी केली आहे.

टीप : *माया उके व मंगला उईके यांची नावे निवेदनातील आरोपांच्या आधारे नमूद करण्यात आली आहेत. प्रकरणाचा तपास सुरू असून दोष निश्चित होणे न्यायालयीन प्रक्रियेवर अवलंबून आहे.*

५ .७९ कोटींचे एमडी ड्रग्ज दिल्लीहून पुण्यात!

पुणे : कात्रज परिसरातून तब्बल ५ कोटी ७९ लाख रुपयांचे मेफेड्रॉन ड्रग्ज जप्त केल्याप्रकरणी अटक केलेला आरोपी प्रशांत सावंत याने हा ड्रग्जचा साठा दिल्ली येथून आणला होता. 'बेनी' नावाच्या एका नायजेरियन महिलेच्या सांगण्यावरून तो हा साठा बंगळुरू येथे देण्यासाठी जात असताना पुणे पोलिसांनी त्याला कात्रज येथे पकडले असल्याची माहिती पोलिसांनी न्यायालयात दिली. दरम्यान, न्यायालयाने आरोपीच्या पोलिस कोठडीत दि. १८ जुलैपर्यंत वाढ केली आहे. आरोपी प्रशांत सुरेश सावंत (वय ३८, रा. येरवडा, सध्या रा. लोहगावरोड, पुणे) याला दि. ८ जुलै रोजी कात्रज चौकातील आयसीआयसीआय बँकेसमोरील नवीन उड्डाणपुलाखाली अटक केली होती. त्याच्या ताब्यातून २ किलो ८९५ ग्रॅम वजनाचा मेफेड्रॉन (एम.डी.) हा अमली पदार्थ (किंमत ५,७९,००,००० रुपये), एक मोबाइल आणि एक सफारी कपड्यांची बॅग असा मुद्देमाल जप्त करण्यात आला आहे. आरोपीविरुद्ध एन.डी.पी.एस. ॲक्ट कलम ८(क) आणि २२(क) नुसार गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

एसके हॉलिडेजच्या ५ देशीय यात्रा

इंग्लंड,स्कॉटलंड,वेल्स आणि संपूर्ण आयर्लंड

प्रस्थान :- नागपूर १० ऑगस्ट 2026

विशेष आकर्षण :- बाबासाहेबांचे लंडनस्थित घर, लंडन स्कूल ऑफ इकॉनॉमिक्स, ग्रेजइन

संपर्क :-एसके हॉलीडेज नागपूर 9422126992/7507259851

डॉ. माधव एस. जांभूळे

संस्थापक, संथागार फाउंडेशन नागपूर.

जन्म 15.07.1953

: शुभेच्छूक :

मंगला जांभुळे, कृपाली विनीत जांभूळे, कनिष्का, चेरी, जेरी, सुप्रिया सुरज गेडाम , वारीज गेडाम. दैनिक बहुजन सौरभ परिवार आणि संथागार फाउंडेशन मित्र मंडळी.

नोवानला

जन्म दि. १५-०७-२४

जन्म दिवसाच्या मंगलमय शुभेच्छा

: शुभेच्छूक :

आई-बाबा-तारका, निलय बडवने
काकू-काका -शोको, अनय
छोटा भाऊ-आयुतो (जपान)
आजी-आजोबा-साधना - शुद्धोधन बडवने

रजि. नं. महाराष्ट्र नाग. ८०२/२०१८ व ३६४७७/२०१९

बुध्द विहार समन्वय समिती

व्दारा संचालित

बुध्दीस्ट हेरीटेज ॲण्ड कल्चर कन्झर्वेशन कमिटी

आयोजित

भुवनेश्वर, नंदन कानन ललीतगीरी खंडगीरी, रत्नगीरी, उदयगीरी, धौलगीरी, शांतीस्तुप, कोणार्क सन टेंपल, नवग्रह टेंपल, चंद्रभागा, समुद्र बीच, जगन्नाथ टेंपल, गोल्डन बीच, चील्का लेक, पूरी धम्मसहल (टायगर सफारी, लॉयन सफारी, बोटींग, बियर सफारी समाविष्ट)

गुरुवार दि. २४/९/२०२६ ते २९/९/२०२६ एकूण ६ दिवस ५ रात्र

दिनांक ८/९/२०२६ पर्यंत सहलीचा प्रवेश रद्द करता येईल. त्यानंतर रद्द केल्यास रक्कम परत मिळणार नाही.

सहलीसाठी देणगी रक्कम

१) प्रति व्यक्ती रु. १२१००/- (स्लीपर कोच प्रवास)
२) प्रति व्यक्ती रु.१४०००/- (ए.सी. 3 Tier प्रवास)
टिप : स्वत: टिकीट काढणाऱ्या व्यक्तीस रु. ११०००/- फक्त

अटी व नियम :
ही सहल बौद्ध पर्यटन स्थळे पाहण्याच्या उद्देशाने काढण्यात येत आहे. पर्यटकास खालील नियम बंधनकारक राहातील.
१) संपुर्ण प्रवासात मांसाहार व मद्यपान वर्ज्य राहील. २) पुर्ण रक्कम भरल्याशिवाय प्रवेश निश्चीत होणार नाही.
३) या प्रवासात सहकार्याच्या भावनेने प्रत्येकानी यावे. ४) रेल्वेतील प्रवासात समिती कडून जेवण मिळणार नाही.
५) क्यु.आर. कोड नी किंवा प्रत्यक्ष कार्यालयीन वेळेत (दुपारी ४ ते ५.३० वाजेपर्यंत) सम्यक बुध्द विहार जुनी वस्ती खामला, येथे केंद्रीय कार्यालयात रक्कम जमा करता येईल. • ऑनलाईन रक्कम भरल्यानंतर त्यांचा स्क्रिन शॉट पाठवावा. ६) २ महिने अगोदर (२४.७.२०२६ ला) आरक्षण सुरुवात होईल त्यामुळे सर्वांनी २०/७/२०२६ पर्यंत नगद रक्कम जमा करावी. ७) ५ दिवसाच्या प्रवासात जेवढे जास्ती जास्त स्थळ पाहता येतील तेवढे दाखविण्याचा त्याबद्दल माहिती गाईड कडून सांगण्याचा प्रयत्न केल्या जाईल.

Bank of India
BUDDHA VIHAR SAMANVAY SAMITI PALI BHASHA
SCAN & PAY
boim-874001501414@boi
रक्कम भरल्यानंतर Screen Shot पाठवावा

टिम मॅनेजर :- अशोकभाऊ सरस्वती बौद्ध मो. ८५३०९८०७४१

• संपर्कासाठी क्षेत्रानुसार प्रतिनिधी •

• दक्षिण-पश्चिम नागपूर - हिरामण वाघमारे - 9890181834, दिलीप बागडे - 8308001214, धेनुत्तम बोंबर्डे -9561561788 गौतम मोडक - 9423634984 • दक्षिण नागपूर- सिद्धार्थ खोब्रागडे - 9423122375, देवागीनी कांबळे - 9766916610,सुचिता बुरबुरे - 8459254940 • पश्चिम नागपूर- नरेश मेश्राम - 9423404861,तनुजा झिलपे - 8600350838, प्रमिला सोनवणे -8668712023 • मध्य नागपूर - मायाताई जामगडे- 9371592735, नलीनी वाळके- 9021043047 दामोधर लोखंडे- 7276081150 • उत्तर नागपूर - कांताप्रसाद रामटेके -8055383807, एम.व्ही. नाईक-9422818873 • पूर्व नागपूर-वामनराव निल - 9423680543, विश्वनाथ लोखंडे -8788261947

अधिक माहिती साठी संपर्क : ईजि. ए.के. पाटील -7972987584 प्रा.आनंद वासनिक -9822238757

15 July 2026 page 02_Layout 1 14-07-2026 05:01 PM Page 1

बहुजन सौरभ संपादकीय

८ हजारांत विकले शिक्षकांचे भविष्य !

महाराष्ट्रातील टीईटी (शिक्षक पात्रता परीक्षा) पेपरफुटी प्रकरणाने पुन्हा एकदा सिद्ध केले आहे की, भ्रष्टाचाराने राज्याच्या शिक्षण व्यवस्थेची मुळे पोखरून टाकली आहेत. आज विविध वर्तमानपत्रांमधून समोर आलेली धक्कादायक माहिती केवळ एका परीक्षा घोटाळ्याची नाही, तर ती संपूर्ण व्यवस्थेच्या नैतिक दिवाळखोरीची साक्ष आहे. ज्या राज्यात लाखो युवक-युवती रात्रंदिवस अभ्यास करून शिक्षक होण्याचे स्वप्न पाहतात, त्याच राज्यात काही भ्रष्ट अधिकारी, दलाल आणि सत्तेच्या आशीर्वादाने वावरणारे लोक केवळ ८ हजार रुपयांत शिक्षक पात्रतेचे प्रमाणपत्र विकत होते, ही घटना संतापजनक आणि लोकशाहीला काळिमा फासणारी आहे. शिक्षक घडविण्याची प्रक्रिया जर बाजारात विक्रीसाठी ठेवली जात असेल, तर उद्याची पिढी ज्ञानाने नव्हे तर भ्रष्टाचाराने घडेल. ही परिस्थिती महाराष्ट्रासाठी अत्यंत लज्जास्पद आहे. भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी स्पष्ट शब्दांत सांगितले होते, ‘शिक्षण हे वाघिणीचे दूध आहे; जो ते पिईल तो गुरगुरल्याशिवाय राहणार नाही.’ परंतु आज शिक्षणालाच भ्रष्टाचाराच्या विळख्यात अडकवून त्या वाघिणीच्या दुधात विष मिसळण्याचे पाप केले जात आहे. ज्या शिक्षणातून सामाजिक न्याय निर्माण व्हायला हवा होता, त्याच शिक्षणाच्या प्रवेशद्वारावर दलालांनी भ्रष्टाचाराचे टोल नाके उभारले आहेत. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आणखी एक महत्त्वपूर्ण विधान आज तितकेच समर्पक वाटते - ‘मनाचे संवर्धन हे मानवी अस्तित्वाचे अंतिम ध्येय आहे.’ परंतु मनाचे संवर्धन करणारा शिक्षकच जर पैशाने विकत घेतला गेला, तर विद्यार्थ्यांच्या मनात प्रामाणिकपणा, मूल्ये आणि संविधाननिष्ठा कोण रुजवणार? टीईटी पेपरफुटी ही काही पहिली घटना नाही. यापूर्वीही महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (MPSC), आरोग्य विभाग, पोलीस भरती, म्हाडा, वनविभाग, सरळसेवा भरती अशा अनेक भरती प्रक्रियांवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित झाले. प्रत्येक वेळी सरकार चौकशीची घोषणा करते, काही अटक होते, काही दिवस गदारोळ होतो आणि नंतर सर्व काही शांत होते. मात्र, युवकांच्या आयुष्याची राख करणाऱ्यांना शिक्षा होण्याऐवजी अनेकदा राजकीय संरक्षण मिळते, अशी भावना समाजात निर्माण झाली आहे. ज्या तरुणाने चार-पाच वर्षे अभ्यास केला, कर्ज काढून क्लासेस लावले, कुटुंबाच्या अपेक्षा पेलल्या, त्याला अपयश मिळते; आणि दुसरीकडे काही हजार रुपये मोजणारा उमेदवार पात्र ठरतो. हा केवळ अन्याय नाही, तर संविधानाने दिलेल्या समान संधीच्या अधिकारावर उघडपणे घातलेला दरोडा आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी संविधान सभेत स्पष्ट इशारा दिला होता, ‘संविधान कितीही चांगले असले, तरी ते राबविणारे लोक वाईट असतील तर संविधानही निष्प्रभ ठरेल.’ आज हीच परिस्थिती परीक्षा व्यवस्थेबाबत दिसून येत आहे. कायदे आहेत, नियम आहेत, तंत्रज्ञान आहे; पण ते प्रामाणिकपणे राबविण्याची इच्छाशक्ती नसल्यास भ्रष्टाचाराचे राक्षस पुन्हा पुन्हा जन्म घेत राहतील. या प्रकरणातील सर्वात भयावह बाब म्हणजे, पैशाने पात्र ठरलेला शिक्षक उद्या वर्गात उभा राहणार आहे. त्याच्याकडून शिकणाऱ्या हजारो विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्तेचे, विचारांचे आणि भविष्याचे काय? एका भ्रष्ट शिक्षकामुळे शेकडो विद्यार्थ्यांचे आयुष्य उद्ध्वस्त होऊ शकते. म्हणूनच हा गुन्हा केवळ आर्थिक नाही, तर राष्ट्रद्रोहाइतकाच गंभीर सामाजिक गुन्हा मानला पाहिजे. आज राज्यकर्त्यांना एक प्रश्न विचारण्याची वेळ आली आहे, भ्रष्टाचाराचे हे जाळे नेमके कोणाच्या संरक्षणाखाली वाढले? सामान्य युवकाला एका कागदासाठी महिनोंमहिने सरकारी कार्यालयांचे उंबरठे झिजवावे लागतात; मग प्रश्नपत्रिका, निकाल आणि पात्रतेची माहिती दलालांपर्यंत इतक्या सहजपणे कशी पोहोचते? यामागे फक्त खालच्या पातळीवरील कर्मचारी असूच शकत नाहीत. या रॅकेटची मुळे सत्तेच्या आणि प्रशासनाच्या सर्वोच्च स्तरापर्यंत गेली आहेत का, याचीही निर्भीड चौकशी झाली पाहिजे. फक्त अटक करून, जामीन होऊ देऊन आणि वर्षानुवर्षे खटले चालवून उपयोग नाही. अशा गुन्ह्यांसाठी जलदगती न्यायालये, आजीवन शासकीय सेवाबंदी, मालमत्ता जप्ती आणि कठोर शिक्षा अनिवार्य केली पाहिजे. भ्रष्टाचारातून कमावलेला प्रत्येक रुपया सरकारने जप्त केला पाहिजे. आज महाराष्ट्रातील युवक संतप्त आहे. त्याच्या हातात पदवी आहे, गुणवत्ता आहे, मेहनत आहे; पण त्याच्या वाट्याला नोकरीऐवजी भ्रष्टाचार येतो. अशा परिस्थितीत तरुणांच्या मनात व्यवस्थेविषयी अविश्वास निर्माण होणे स्वाभाविक आहे. हा अविश्वास लोकशाहीसाठी अत्यंत घातक आहे. शिक्षण हे समाज परिवर्तनाचे सर्वात मोठे शस्त्र आहे. हे शस्त्र जर भ्रष्टाचाराच्या हातात गेले, तर समाजाचे भविष्य अंधारात जाईल. म्हणून टीईटी पेपरफुटी प्रकरण हा केवळ एका विभागाचा प्रश्न नाही; तो महाराष्ट्राच्या नैतिकतेचा, संविधानिक मूल्यांचा आणि पुढील पिढीच्या भविष्याचा प्रश्न आहे. सरकारने आता केवळ आश्वासने देऊन चालणार नाही. या घोटाळ्यातील प्रत्येक सूत्रधाराला शिक्षा, संपूर्ण भर्ती व्यवस्थेचे शुद्धीकरण आणि भ्रष्टाचारमुक्त परीक्षा प्रणाली निर्माण करणे हीच खरी शिक्षक, विद्यार्थी आणि संविधानाप्रती आदरांजली ठरेल. अन्यथा इतिहास एकच वाक्य लिहील, ‘ज्या महाराष्ट्राने महात्मा फुले, सावित्रीबाई फुले आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यासारखे शिक्षणमहर्षी दिले, त्याच महाराष्ट्रात शिक्षणाचे भविष्य काही हजार रुपयांत विकले गेले.’●●

राम नाम जपना पराया माल अपना !

राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे सरसंघचालक डॉ. मोहन भागवत यांना नागपूरमध्ये पत्रकारांनी अयोध्या राम मंदिरातील दानचोरीबाबत प्रश्न विचारला असता ते 'राम राम' म्हणत आपल्या गाडीत बसून निघून गेले… खरेतर या मंदिरातील दानरक्षणाची जबाबदारी राम जन्मभूमि तीर्थ क्षेत्र ट्रस्टकडे होती. परंतु तेच भक्षक झालेत अशा चर्चांना पेव फुटले आहे.

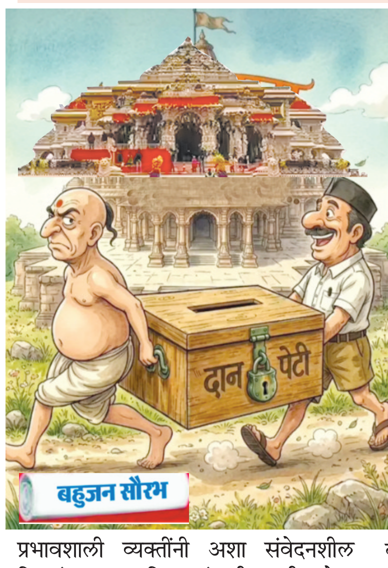

अयोध्येतील राम मंदिर हे कोट्यवधी भारतीयांच्या श्रद्धेचे केंद्र आहे. अनेक दशकांच्या संघर्षानंतर उभारले गेलेले हे मंदिर केवळ धार्मिक वास्तू नाही, तर लाखो-कोट्यवधी भाविकांच्या भावविश्वाचे प्रतिक आहे. अशा पवित्र स्थळाशी संबंधित दानव्यवस्थेबाबत अनियमिततेचे आरोप समोर येणे ही अत्यंत गंभीर बाब आहे. कोणत्याही धर्मस्थळात भक्तांनी अर्पण केलेले दान हे ईश्वराला समर्पित मानले जाते. त्यामुळे अशा दानाच्या व्यवस्थापनात पारदर्शकता, जबाबदारी आणि कायदेशीर उत्तरदायित्व असणे अत्यावश्यक आहे. अलीकडील घडामोडींमध्ये राम मंदिरातील दानाच्या व्यवस्थापनाबाबत विविध आरोप, चौकशी आणि गुन्हे नोंदविण्यात आल्याच्या बातम्या प्रसिद्ध झाल्या. या पार्श्वभूमीवर राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे सरसंघचालक डॉ. मोहन भागवत यांना पत्रकारांनी प्रश्न विचारल्याचे वृत्त आले. या विषयावर त्यांनी सविस्तर भाष्य न केल्यामुळे राजकीय आणि सामाजिक स्तरावर अनेक प्रतिक्रिया उमटल्या. सार्वजनिक जीवनातील प्रभावशाली व्यक्तींनी अशा संवेदनशील विषयांवर स्पष्ट भूमिका मांडावी, अशी अपेक्षा स्वाभाविकपणे व्यक्त केली जाते.

राम जन्मभूमी तीर्थ क्षेत्र ट्रस्टची स्थापना सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानंतर केंद्र सरकारने जाहीर केलेल्या प्रक्रियेनुसार करण्यात आली. या ट्रस्टवर मंदिर उभारणी, व्यवस्थापन आणि दानाचा वापर याची जबाबदारी आहे. त्यामुळे ट्रस्टशी संबंधित कोणतीही आर्थिक अनियमितता केवळ एका संस्थेचा प्रश्न राहत नाही, तर ती संपूर्ण समाजाच्या विश्वासाशी जोडली जाते. श्रद्धेवर उभ्या असलेल्या संस्थांनी केवळ प्रामाणिक असणे पुरेसे नसते; त्या प्रामाणिक दिसल्याही पाहिजेत. या प्रकरणात काही व्यक्तींविरुद्ध गुन्हे दाखल झाल्याचे वृत्त आहे. तपास यंत्रणांनी आरोपींकडून रोख रक्कम आणि इतर साहित्य जप्त केल्याची माहितीही समोर आली आहे. या चौकशीचा अंतिम निष्कर्ष न्यायालयीन आणि तपास प्रक्रियेनंतरच स्पष्ट होईल. त्यामुळे कोणत्याही व्यक्तीला दोषी किंवा निर्दोष ठरविण्याचा अधिकार न्यायव्यवस्थेलाच आहे. मात्र, या घटनेने दान व्यवस्थापनातील सुरक्षा आणि नियंत्रण यंत्रणांबाबत गंभीर प्रश्न उपस्थित केले आहेत. दानपेट्यांपर्यंत प्रवेश कोणाला होता? सुरक्षा प्रणाली कितपत सक्षम होती? सीसीटीव्ही नोंदींचे संरक्षण योग्य प्रकारे झाले का? आर्थिक लेखापरीक्षण किती नियमित झाले? या प्रश्नांची विश्वासार्ह उत्तरे समाजाला मिळणे आवश्यक आहे.

|| विकास झाडे ||

कारण श्रद्धेचा पाया विश्वासावर उभा असतो आणि विश्वासाला धक्का बसला तर त्याचे परिणाम दूरगामी असतात. भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी सार्वजनिक संस्थांमध्ये उत्तरदायित्व, पारदर्शकता आणि कायद्याचे राज्य यावर विशेष भर दिला होता. त्यांचे प्रसिद्ध विचार आजही तितकेच महत्त्वाचे वाटतात, ‘संविधान कितीही चांगले असले तरी ते चालविणारे लोक चांगले नसतील तर संविधान निष्प्रभ ठरते.’ हीच बाब कोणत्याही धार्मिक किंवा सार्वजनिक संस्थेलाही लागू होते. नियम उत्कृष्ट असले तरी त्यांची प्रामाणिक अंमलबजावणी झाली नाही तर संस्था अडचणीत येते. धर्माचा वापर राजकारणासाठी आणि राजकारणाचा वापर धर्मासाठी झाला की सर्वांत मोठे नुकसान श्रद्धेचे होते. राम मंदिर हा कोणत्याही एका पक्षाचा किंवा संघटनेचा विषय नसून तो कोट्यवधी भाविकांच्या आस्थेचा विषय आहे. त्यामुळे मंदिराशी संबंधित प्रत्येक व्यवहार हा राजकीय आरोप-प्रत्यारोपांच्या पलीकडे जाऊन वस्तुनिष्ठपणे तपासला गेला पाहिजे. दोषी कोणताही असो, त्याच्यावर कायद्यानुसार कारवाई झाली पाहिजे. गेल्या काही वर्षांत देशातील अनेक धार्मिक संस्थांनी डिजिटल दान, ऑनलाइन लेखापरीक्षण, स्वतंत्र ऑडिट आणि पारदर्शक आर्थिक अहवाल यांसारख्या प्रणाली स्वीकारल्या आहेत. अशा आधुनिक व्यवस्थापन पद्धती सर्व प्रमुख धर्मस्थळांमध्ये बंधनकारक करण्याची वेळ आली आहे. श्रद्धा ही अंधविश्वासावर नव्हे तर विश्वासार्ह व्यवस्थापनावर टिकते. या प्रकरणाने आणखी एक प्रश्न उपस्थित केला आहे. कोणतीही संस्था कितीही प्रतिष्ठित असली तरी तिच्या कामकाजावर स्वतंत्र देखरेख आवश्यक असते. लोकशाहीमध्ये कोणतीही संस्था प्रश्नांच्या पलीकडे नसते. प्रश्न विचारणे म्हणजे धर्माचा अपमान नव्हे; उलट सार्वजनिक विश्वास टिकविण्यासाठी आवश्यक असलेली लोकशाही प्रक्रिया आहे. राजकीय पक्षांनीही या विषयाकडे संयमाने पाहण्याची गरज आहे. आरोपांची चौकशी होण्यापूर्वी निष्कर्ष काढणे योग्य नाही, तसेच चौकशीच्या नावाखाली प्रकरण दडपण्याचाही प्रयत्न होऊ नये. सत्य बाहेर येणे हेच सर्वांच्या हिताचे आहे. दोषी व्यक्तींचे संरक्षण केल्यास त्याचा परिणाम संपूर्ण संस्थेच्या प्रतिमेवर होतो. रामायणातील राम हे सत्य, न्याय आणि कर्तव्याचे प्रतिक मानले जातात. त्यामुळे त्यांच्या नावाने चालणाऱ्या कोणत्याही संस्थेवर अन्याय, अपारदर्शकता किंवा भ्रष्टाचाराचे सावट पडणे ही अत्यंत दुर्दैवी बाब ठरेल. जर काही व्यक्तींनी श्रद्धेचा गैरवापर केला असेल, तर त्यांना वाचविणे म्हणजे रामाच्या आदर्शांनाच धक्का देणे होय.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी स्पष्ट शब्दांत सांगितले होते, ‘मनुष्य महान जन्माने नव्हे, तर आपल्या कर्माने होतो.’ ही शिकवण आज सर्व सार्वजनिक आणि धार्मिक संस्थांना लागू पडते. पद, प्रतिष्ठा किंवा धार्मिक ओळख कोणालाही कायद्यापेक्षा मोठे बनवू शकत नाही. आज गरज आहे ती भावनिक घोषणांची नव्हे, तर पारदर्शक प्रशासनाची. मंदिरांमध्ये येणाऱ्या प्रत्येक रुपयाचा हिशोब समाजासमोर ठेवला गेला पाहिजे. नियमित स्वतंत्र लेखापरीक्षण, मजबूत सुरक्षा व्यवस्था, डिजिटल नोंदी, सीसीटीव्हीचे सुरक्षित संग्रहण आणि सार्वजनिक वार्षिक अहवाल या उपाययोजना अनिवार्य करणे आवश्यक आहे. राम मंदिराशी संबंधित सध्याचे प्रकरण केवळ एका मंदिरापुरते मर्यादित नाही. ते देशातील सर्व धार्मिक आणि सार्वजनिक संस्थांसाठी एक इशारा आहे. श्रद्धेचे रक्षण केवळ भव्य मंदिरांनी होत नाही; ते प्रामाणिकपणा, उत्तरदायित्व आणि पारदर्शकतेने होते. तपास यंत्रणांनी निष्पक्षपणे सत्य समोर आणावे, दोषींवर कायद्यानुसार कठोर कारवाई व्हावी आणि भाविकांचा विश्वास पुन्हा दृढ व्हावा, हीच या प्रकरणातून देशाची अपेक्षा आहे.●●

महाराष्ट्र राज्य विद्युत निर्मिती कंपनी (महाजेनको)

महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाने (MERC) प्रकरण क्र. 89/2026 मध्ये दिनांक 19 एप्रिल 2026 रोजी दिलेला अंतिमआदेश अत्यंत गंभीर परिणाम करणारा ठरू शकतो. या आदेशानुसार महाजेनकोच्या तब्बल 1600 मेगावॅट क्षमतेच्या दहा वीज निर्मिती युनिट्स 2030 पर्यंत बंद (Decommission) करण्याचा मार्ग मोकळा करण्यात आला आहे. सर्वात धक्कादायक बाब म्हणजे, आयोगाने आपल्या आदेशात असे नमूद केले आहे की, महाजेनकोने या प्रस्तावा विरोधात कोणतेही प्रभावी प्रतिवेदन किंवा ठोस आक्षेप सादर केले नाहीत. त्यामुळे आयोगाने महाजेनकोला या प्रस्तावास संमती असल्याप्रमाणे निष्कर्ष नोंदविला. हा प्रश्न केवळ प्रशासकीय नाही तर महाराष्ट्राच्या ऊर्जा धोरणाशी संबंधित आहे. महाजेनकोची बाजू कोणी मांडली? महाजेनको ही महाराष्ट्र शासनाची सार्वजनिक वीज निर्मिती कंपनी आहे. अशा संस्थेच्या भवितव्याचा निर्णय होत असताना तिची प्रभावी बाजू आयोगासमोर का मांडली गेली नाही? जर महाजेनकोने प्रभावीपणे विरोधच केला नाही, तर त्याची जबाबदारी कोणाची? महाजेनको व्यवस्थापनाची ?ऊर्जा विभागाची? की हा निर्णय पूर्वनियोजित होता? या प्रश्नांची उत्तरे राज्यातील जनतेला मिळाली पाहिजेत. अदानी पॉवरच्या प्रस्तावाला प्राधान्य? या प्रकरणात खाजगी कंपन्यांचे दर विचारात घेण्यात आले.

यामध्ये सर्वात कमी दर अदानी पॉवरचा असल्याने त्या प्रस्तावाला मंजुरी देण्यात आली असल्याचे सांगण्यात आले. परंतु याच ठिकाणी अत्यंत गंभीर विसंगती दिसून येते. महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगा (MERC) च्याच आदेशातील आकडे वेगळे चित्र दाखवतात. हा दर दाखवून महाजेनकोची युनिट्स आर्थिकदृष्ट्या तोट्यात असल्याचा निष्कर्ष कसा काढण्यात आला? जर MERC ने स्वतःच कमी दर मंजूर केले असतील, तर त्याच आयोगाने त्या प्रकल्पांना बंद करण्याचा निर्णय कोणत्या आर्थिक विश्लेषणावर आधारित घेतला? हा अत्यंत महत्त्वाचा प्रश्न आहे. चंद्रपूर युनिट 3, 4, 5 आणि 6, बंद करण्याचा प्रस्ताव राज्यासाठी चिंताजनक व धक्कादायक आहे. ही युनिट्स अनेक वर्षे महाराष्ट्राच्या वीजपुरवठ्याचा कणा राहिली आहेत. राज्यातील विक्रमी वीज निर्मितीमध्ये त्यांचे मोठे योगदान आहे. त्यांचा Plant Load Factor (PLF) अनेकवेळा उत्कृष्ट राहिला आहे. अनुभवी मनुष्यबळ उपलब्ध आहे. कोळसा पुरवठा साखळी विकसित आहे. अनेक प्रसंगी कमी खर्चात सातत्यपूर्ण वीज निर्मिती करण्यात या युनिट्स यशस्वी ठरल्या आहेत. अशा

संपवून खासगी वीज उत्पादकांना लाभ?
MERC च्या आदेशामागील गंभीर प्रश्नचिन्हे.

परिस्थितीत ही युनिट्स बंद करण्यामागील तांत्रिक व आर्थिक कारणे सार्वजनिक केली गेली पाहिजेत. Renovation & Modernization (R&M) हा पर्याय का नाकारला? जर काही जुनी युनिट्स कार्यक्षम नसतील, तर त्यावर उपाय म्हणजे त्या बंद करणे नव्हे. त्याऐवजी Renovation & Modernization (R&M) हा अधिक व्यवहार्य पर्याय आहे. याच धोरणांतर्गत कोराडी येथील युनिट क्रमांक 6 चे आधुनिकीकरण करण्यात आले आणि त्यानंतर त्या युनिटची कार्यक्षमता मोठ्या प्रमाणात वाढली हे सिद्ध झाले आहे. नाशिक औष्णिक वीज केंद्राच्या संदर्भातही अनेक गंभीर प्रश्न उपस्थित होत आहेत. सन 2014 मध्ये या प्रकल्पाच्या Renovation & Modernization (R&M) साठी जर्मनीच्या KfW या विकास बँकेच्या आर्थिक सहाय्याने प्रकल्प राबविण्याचा प्रस्ताव तयार करण्यात आला होता. त्यावेळचे ऊर्जामंत्री स्वर्गीय अजितदादा पवार व राज्य मंत्रिमंडळाने या प्रस्तावास मान्यताही दिली होती. मात्र, त्यानंतर महाजेनकोकडून आवश्यक पाठपुरावा व कार्यवाही न झाल्यामुळे हा महत्त्वाकांक्षी प्रकल्प पुढे सरकला नाही आणि अखेरीस KfW बँकेनेही आपली आर्थिक मदत मागे घेतली. नाशिक औष्णिक वीज केंद्र हे महाराष्ट्राच्या वीज ग्रीडच्या स्थैर्यासाठी (Grid Stability) अत्यंत महत्त्वाचे केंद्र आहे. या प्रकल्पातून निर्माण होणाऱ्या वीजेचा खर्च काही प्रमाणात जास्त असला, तरी राज्याच्या ऊर्जा सुरक्षेसाठी आणि औद्योगिक विकासासाठी त्याचे योगदान अत्यंत महत्त्वाचे आहे. त्यामुळे केवळ प्रति युनिट वीज निर्मिती खर्चाच्या आधारे या प्रकल्पाचे भवितव्य ठरविणे योग्य ठरणार नाही. यापुढे नाशिक येथे सुमारे 500 मेगावॅट क्षमतेचे नवीन वीज निर्मिती युनिट उभारण्याचाही प्रस्ताव होता. मात्र, ओझर येथील दुस्तान एरोनॉटिक्स लिमिटेड (HAL) च्या विमानतळामुळे प्रस्तावित चिमणीच्या उंचीबाबत तांत्रिक अडचणी असल्याचे कारण पुढे करण्यात आले आणि हा प्रस्तावही पुढे गेला नाही. मात्र या स्पष्टीकरणाबाबतही अनेक प्रश्न उपस्थित होतात. मुंबईसारख्या महानगरात आंतरराष्ट्रीय विमानतळाच्या परिसरात असंख्य गगनचुंबी इमारती उभ्या आहेत. तसेच देशातील सर्वाधिक वर्दळीच्या विमानतळांपैकी एक असलेल्या छत्रपती शिवाजी महाराज आंतरराष्ट्रीय विमानतळाच्या परिसरातही अशा तांत्रिक अडचणींवर नियोजनबद्ध उपाययोजना करण्यात आल्या आहेत. मग नाशिक प्रकल्पाच्या बाबतीतच हा प्रश्न इतका अडथळा का ठरला? या तांत्रिक अडचणींवर पर्यायी उपाय शोधण्याचा गंभीर प्रयत्न झाला होता का, याची माहिती जनतेसमोर येणे आवश्यक आहे. याशिवाय, राज्यातील महत्त्वाचे औष्णिक वीज प्रकल्प एकामागोमाग बंद करण्याच्या निर्णयांमुळे त्यांच्या ताब्यातील हजारो एकर मौल्यवान शासकीय जमिनींच्या भवितव्याबाबतही शंका निर्माण होत आहेत. तसेच, या निर्णयामुळे भविष्यात महाजेनकोमध्ये निर्माण होणाऱ्या नवीन रोजगाराच्या संधींनाही मोठा फटका बसू शकतो. परिणामी, नव्या भरती प्रक्रियेला अल्पविराम लागण्याची शक्यता नाकारता येणार नाही, असा प्रश्न नागरिकांच्या मनात उपस्थित होणे स्वाभाविक आहे. त्यामुळे शासनाने या सर्व बाबींमध्ये संपूर्ण पारदर्शकता ठेवून वस्तुस्थिती स्पष्ट करावी हीच जनतेची अपेक्षा आहे. माजी प्रधानमंत्री डॉ. मनमोहन सिंग यांच्या काळात देशभरातील औष्णिक वीज प्रकल्पांसाठी R&M धोरण राबविण्यात आले होते. मग चंद्रपूरसारख्या महत्त्वाच्या प्रकल्पासाठी हा पर्याय का वापरण्यात आला नाही ?जर आधुनिकीकरण करून प्रकल्प अधिक कार्यक्षम होऊ शकत असेल, तर तो बंद करण्याची घाई का? राज्याच्या ऊर्जा सुरक्षेवर परिणाम महाजेनको ही केवळ वीज निर्माण करणारी संस्था नाही, तर महाराष्ट्राच्या ऊर्जा स्वावलंबनाचा आधारस्तंभ आहे. जर मोठ्या प्रमाणावर सरकारी वीज निर्मिती कमी झाली तर भविष्यात राज्याची खासगी उत्पादकांवरील अवलंबित्व वाढू शकते. दीर्घकालीन वीज खरेदी करारांमुळे भविष्यातील वीज दर, पुरवठा आणि ऊर्जा नियोजनावर त्याचा परिणाम होऊ शकतो. त्यामुळे या निर्णयाचा दीर्घकालीन परिणाम स्वतंत्रपणे अभ्यासला जाणे आवश्यक आहे. कृती समितीच्या मागण्या महाजेनको, ऊर्जा विभाग आणि महाराष्ट्र शासनाने तातडीने पुढील बाबी कराव्यात. MERC च्या आदेशाविरोधात पुनर्विचार याचिका किंवा कायदेशीर उपाययोजना कराव्यात. महाजेनकोने प्रभावी आक्षेप का नोंदविले नाहीत याची चौकशी करावी. चंद्रपूर, खापरखेडा, नाशिक आणि भुसावळ प्रकल्पांचा स्वतंत्र तांत्रिक व आर्थिक अभ्यास प्रसिद्ध करावा. R&M चा पर्याय प्रथम विचारात घ्यावा. कोणत्याही युनिटचे डी-कमिशनिंग करण्यापूर्वी सार्वजनिक सुनावणी आयोजित करावी. राज्याच्या ऊर्जा सुरक्षेला प्राधान्य देणारे धोरण जाहीर करावे. महाजेनको ही महाराष्ट्राच्या जनतेच्या पैशातून उभी राहिलेली संस्था आहे. तिची कार्यक्षम युनिट्स बंद करण्याचा कोणताही निर्णय पूर्ण पारदर्शकतेने, तांत्रिक पुराव्यांवर आणि सार्वजनिक हित लक्षात घेऊनच घेतला गेला पाहिजे. उपलब्ध आकडेवारीबाबत अनेक गंभीर प्रश्न उपस्थित होत आहेत. विशेषतः MERC ने पूर्वी मंजूर केलेले काही टॅरिफ ₹4.30 प्रति युनिटपेक्षा कमी असतानाही संबंधित प्रकल्पांच्या आर्थिक व्यवहार्यतेबाबत वेगळा निष्कर्ष का काढला गेला, याचे स्पष्ट स्पष्टीकरण आवश्यक आहे. महाराष्ट्राच्या ऊर्जा स्वावलंबनाचा प्रश्न हा केवळ एका कंपनीचा नाही, तर राज्याच्या आर्थिक आणि औद्योगिक भवितव्याचा प्रश्न आहे. त्यामुळे या संपूर्ण प्रक्रियेचे पुनर्मूल्यांकन करून पारदर्शक निर्णय घेणे ही आजची गरज आहे.●●

भगवंतजी भगत
मो. 9423788232

चतुर्थ धम्मसंगीती
त्रिपिटकाच्या लेखनबद्ध परंपरेची ऐतिहासिक सुरुवात

भगवान बुद्धांच्या महापरिनिर्वाणानंतर त्यांच्या शुद्ध धम्मवचनाचे जतन करण्यासाठी विविध काळात धम्मसंगिती आयोजित करण्यात आल्या. या धम्मसंगित्यांमुळे बुद्धवचनाची शुद्धता, सातत्य आणि परंपरा अबाधित राहिली. त्यापैकी लंकेत झालेली चतुर्थ धम्मसंगीती ही बौद्ध इतिहासातील अत्यंत महत्त्वाची घटना मानली जाते. कारण याच संगितीत प्रथमच भगवान बुद्धांचे धम्मवचन केवळ मुखोद्गत परंपरेत न ठेवता लेखनबद्ध करण्यात आले आणि त्यातून त्रिपिटकाचे अमूल्य स्वरूप पुढील पिढ्यांसाठी सुरक्षित झाले. सम्राट धम्माशोकाच्या काळात भारतातून बौद्ध धम्माचा प्रसार सिंहलद्वीपात (आजचे श्रीलंका) झाला. सम्राट अशोक आणि सिंहलचे राजा देवानंपियतिस्स यांच्यात घनिष्ठ मैत्री होती. राज्याभिषेकानिमित्त राजा देवानंपियतिस्स यांनी सम्राट अशोकांना मौल्यवान भेटवस्तू पाठविल्या. त्याबदल्यात सम्राट अशोकांनी त्यांना सर्वश्रेष्ठ अशी बुद्ध, धम्म आणि संघ या त्रिरत्नांची शरण स्वीकारण्याचा संदेश पाठविला. त्याचबरोबर आयुष्यमान महिंद (महेंद्र) थेर, भिक्षुणी संघमित्रा आणि अनेक भिक्खू-भिक्षुणींना श्रीलंकेत धम्मप्रचारासाठी पाठविले. संघमित्रा यांनी बोधीवृक्षाची पवित्र फांदी अनुराधापूर येथे आणली. तेथे महाविहाराची स्थापना झाली आणि संपूर्ण लंकेत बुद्धधम्माची भक्कम पायाभरणी झाली. पुढील काही काळात दक्षिण भारतातील तमिळ आक्रमणांमुळे श्रीलंकेत अस्थिरता निर्माण झाली. नंतर राजा दुठ्ठगामिनीने तमिळ आक्रमकांचा पराभव करून देशात पुन्हा शांतता प्रस्थापित केली. त्याने अनेक विहार, स्तूप आणि धार्मिक स्मारके उभारून बौद्ध धम्माला नवे बळ दिले. तथापि, बुद्धवचनाची परंपरा अद्यापही केवळ पाठांतरावर आधारित होती. सुत्त, विनय आणि अभिधम्म यांचे ज्ञान पिढ्यान्पिढ्या स्मरणशक्तीच्या आधारावरच जतन केले जात होते. ईसापूर्व पहिल्या शतकात राजा वट्टगामिनी अभय यांच्या काळात एक महत्त्वाची घटना घडली. एका विहारात त्यांनी एका स्थविराला धम्मपाठ न करणाऱ्या श्रामणेराला कठोर शिक्षा करताना पाहिले. त्या प्रसंगामुळे राजाला जाणवले की, जर पाठांतराची परंपरा खंडित झाली तर बुद्धांचे मूळ वचन कायमचे नष्ट होऊ शकते. ही चिंता त्यांनी संघनायकांसमोर व्यक्त केली. याच काळात भारतातून आलेल्या एका विद्वान भिक्खूने अत्यंत दूरदर्शी सल्ला दिला. त्यांनी सांगितले की, बुद्धवचन केवळ स्मरणात न ठेवता लेखनबद्ध केले पाहिजे. त्यामुळे धम्माची शुद्धता कायम राहील आणि भविष्यातील पिढ्यांनाही मूळ स्वरूपातील बुद्धवचन उपलब्ध होईल. हा सल्ला राजा वट्टगामिनी अभय आणि संघाने स्वीकारला. यानंतर संपूर्ण श्रीलंकेतील विद्वान स्थविर आणि भिक्खूंना अनुराधापूर येथे बोलावण्यात आले. वर्षावासाच्या काळात आयोजित करण्यात आलेल्या या महान धम्मसंगितीत सुमारे पाचशे विद्वान स्थविर सहभागी झाले. सर्वप्रथम सुत्तपिटकाचे सामूहिक सांगायन करण्यात आले. त्यानंतर विनयपिटक आणि अभिधम्मपिटक यांचेही अचूक उच्चारण करून त्यांचे लेखन करण्यात आले. अनुभवी लेखकांनी ताडपत्रांवर हे संपूर्ण धम्मवचन काळजीपूर्वक लिहून ठेवले. या कार्यातून प्रथमच बुद्धवचन तीन प्रमुख विभागांमध्ये संकलित झाले. सुत्तपिटकात भगवान बुद्धांची प्रवचने, विनयपिटकात भिक्खू-भिक्खुणी संघासाठीचे शिस्तनियम, तर अभिधम्मपिटकात बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा सखोल अभ्यास समाविष्ट करण्यात आला. या तीन विभागांना एकत्रितपणे त्रिपिटक असे नाव प्राप्त झाले. पुढे याच त्रिपिटकाच्या आधारावर अनेक अट्ठकथा, टीका आणि बौद्ध ग्रंथांची निर्मिती झाली. चतुर्थ धम्मसंगीतीचे सर्वांत मोठे योगदान म्हणजे बुद्धवचन कायमस्वरूपी सुरक्षित करणे होय. अनेक राजकीय उलथापालथी, युद्धे आणि नैसर्गिक संकटे आली, तरीही श्रीलंकेतील भिक्खू संघाने त्रिपिटकाचे जतन अत्यंत निष्ठेने केले. त्यामुळे पुढील अनेक शतकांनंतर भारतासह संपूर्ण जगाला मूळ पाली त्रिपिटक उपलब्ध होऊ शकले. आज जगभरात बौद्ध साहित्याचा जो प्रचंड वारसा अभ्यासला जातो, त्यामागे या चतुर्थ धम्मसंगीतीचे ऐतिहासिक योगदान आहे. चतुर्थ धम्मसंगीती हा केवळ धार्मिक सोहळा नव्हता, तर ज्ञानसंवर्धन, सांस्कृतिक जतन आणि मानवतेच्या बौद्धिक इतिहासातील एक क्रांतिकारी टप्पा होता. भगवान बुद्धांचा करुणा, प्रज्ञा आणि समतेचा संदेश आजही जगभर पोहोचत आहे, त्यामागे राजा वट्टगामिनी अभय, श्रीलंकेतील विद्वान स्थविर आणि भिक्खू संघ यांचे अमूल्य योगदान आहे. म्हणूनच चतुर्थ धम्मसंगीती ही बौद्ध इतिहासातील सुवर्णपान मानली जाते. त्रिपिटकाचे लेखनबद्धीकरण हा मानवजातीच्या सांस्कृतिक वारशातील एक महान ऐतिहासिक ठेवा असून, बुद्धवचनाच्या चिरंतन संरक्षणाचे हे अद्वितीय कार्य आजही संपूर्ण बौद्ध जगत कृतज्ञतेने स्मरण करते.●●

तथागताची सत्यगाथा

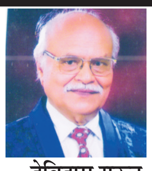

देविदास राऊत
(बौद्धाचार्य)
मो. 8668238330

शेतीच्या वेदना अजूनही कायम

दर तासाला विझणारा एक जीव
शेतीच्या संकटाची विदारक कहाणी

भारतातील शेतीक्षेत्र आजही गंभीर संकटातून जात आहे. राष्ट्रीय गुन्हे नोंदणी विभागाच्या (एनसीआरबी) 'भारतातील आकस्मिक मृत्यू आणि आत्महत्या २०२४' या अहवालानुसार, २०२४ मध्ये देशभरात शेतीशी संबंधित १०,५४६ शेतकरी आणि शेतमजुरांनी आत्महत्या केल्या. एकूण आत्महत्यांपैकी हे प्रमाण सुमारे ६.२ टक्के आहे. २०२३ च्या तुलनेत हा आकडा किंचित कमी असला तरी वास्तव बदललेले नाही. आजही देशात दररोज सरासरी २८, म्हणजेच दर तासाला एक शेतकरी किंवा शेतमजूर आत्महत्या करीत आहे. त्यामुळे आकडेवारीतील किरकोळ घट ही संकट कमी झाल्याचे लक्षण नसून, ग्रामीण भारतातील असुरक्षिततेची तीव्रता कायम असल्याचेच दर्शवते. या अहवालातील सर्वाधिक चिंताजनक बाब म्हणजे आत्महत्या करणाऱ्यांमध्ये शेतमजुरांचे वाढते प्रमाण. २०२४ मधील एकूण कृषी आत्महत्यांपैकी ५,९१३ म्हणजे तब्बल ५६ टक्के मृत्यू शेतमजुरांचे होते. २०२० मध्ये हे प्रमाण ४८ टक्क्यांपेक्षा कमी होते. यावरून जमीन नसलेले, रोजंदारीवर उदरनिर्वाह करणारे शेतमजूर अधिक असुरक्षित बनत असल्याचे स्पष्ट होते. नाबार्डच्या सर्वेक्षणानुसार, शेतीतून मिळणाऱ्या उत्पन्नाचा ग्रामीण कुटुंबांच्या उत्पन्नातील वाटा सातत्याने घटत असून, मजुरीवर अवलंबून राहणाऱ्यांची संख्या वाढत आहे. मात्र या वर्गाला पीकविमा, कर्जमाफी किंवा इतर संरक्षणात्मक योजनांचा लाभ बहुतांश वेळा मिळत नाही. राज्यनिहाय आकडेवारीत महाराष्ट्राचे चित्र सर्वाधिक वेदनादायी आहे. २०२४ मध्ये राज्यात ३,८२४ शेतकरी व शेतमजुरांनी आत्महत्या केल्या. म्हणजे देशातील प्रत्येक तीन कृषी आत्महत्यांपैकी एक महाराष्ट्रात घडली. अतिवृष्टी, दुष्काळ, अवकाळी पाऊस आणि हवामानातील अनिश्चितता यामुळे राज्यातील लाखो हेक्टर पिकांचे नुकसान झाले. कर्नाटकात २,९७१, मध्य प्रदेशात ८३५, आंध्र प्रदेशात ७८०, तमिळनाडूत ५०३ आणि छत्तीसगडमध्ये ४८६ कृषी आत्महत्या नोंदवण्यात आल्या. काही राज्यांत घट दिसली असली तरी अनेक राज्यांत ही समस्या अधिक तीव्र होत आहे. उत्तर प्रदेशासारख्या मोठ्या कृषिप्रधान राज्यातही शेतमजुरांच्या आत्महत्यांमध्ये वाढ दिसून येत आहे. गेल्या पाच वर्षांत १४ राज्यांमध्ये कृषी आत्महत्या वाढल्या, तर १३ राज्यांत शेतमजुरांच्या आत्महत्यांचे प्रमाण शेतकऱ्यांपेक्षा अधिक झाले आहे. यावरून हे संकट आता केवळ जमीनधारक शेतकऱ्यांपुरते मर्यादित न राहता, ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील सर्वात दुर्बल घटकापर्यंत पोहोचल्याचे स्पष्ट होते. भारतातील कृषी आत्महत्यांचा इतिहास जवळपास तीन दशकांचा आहे. १९९५ ते २०२३ या कालावधीत देशात सुमारे ३.९४ लाख शेतकरी आणि शेतमजुरांनी आत्महत्या केल्याचे विविध अभ्यासांतून स्पष्ट झाले आहे. जागतिक व्यापार संघटनेत भारताच्या प्रवेशानंतर शेतीवरील खर्च वाढला, उत्पादन खर्च आणि कर्जाचा बोजा वाढत गेला, तर बाजारभावातील अनिश्चिततेमुळे उत्पन्न घटले. विशेषतः कापूस उत्पादक भागांमध्ये ही समस्या अधिक तीव्र झाली. २००२ हे वर्ष सर्वाधिक भीषण ठरले, जेव्हा एका वर्षात जवळपास १८ हजार शेतकरी आत्महत्यांची नोंद झाली. मनरेगासारख्या योजनांमुळे काही काळ आत्महत्यांच्या संख्येत घट झाली होती. केरळ, पश्चिम बंगाल आणि काही इतर राज्यांमध्ये त्याचे सकारात्मक परिणाम दिसून आले. मात्र महाराष्ट्र आणि कर्नाटकसारख्या पावसावर अवलंबून असलेल्या राज्यांत हा दिलासा दीर्घकाळ टिकला नाही. हवामान बदल, उत्पादन खर्च, कर्जबाजारीपणा आणि बाजारातील अनिश्चितता यामुळे शेतकरी पुन्हा संकटात सापडले. संशोधनातूनही पावसाच्या लहरीपणाचा आणि शेतकरी आत्महत्यांचा थेट संबंध स्पष्ट झाला आहे. ज्यावर्षी दुष्काळ किंवा पावसाची मोठी तूट असते, त्यावर्षी आत्महत्यांचे प्रमाण वाढते. महाराष्ट्र, मध्य प्रदेश आणि छत्तीसगडसारख्या दुष्काळप्रवण राज्यांत ही स्थिती विशेष गंभीर आहे. अधिकृत आकडेवारीही वास्तवाचे संपूर्ण चित्र मांडत नाही. अनेकदा राज्य सरकारे आणि एनसीआरबीच्या आकडेवारीत मोठी तफावत दिसून येते. महिला शेतकऱ्यांच्या बाबतीत ही समस्या अधिक गंभीर आहे. जमिनीच्या नोंदींमध्ये नाव नसल्याने त्यांच्या आत्महत्यांची नोंद अनेकदा 'गृहिणी' म्हणून केली जाते. त्यामुळे महिला शेतकऱ्यांच्या समस्याही अधिकृत आकडेवारीत झाकोळल्या जातात.

आत्महत्येनंतर कुटुंबांची परिस्थिती आणखी बिकट होते. कर्जफेडीसाठी जमीन, जनावरे विकावी लागतात. अनेक विधवांना भरपाई, निवृत्तीवेतन किंवा जमिनीवरील हक्क मिळत नाही. त्यामुळे त्यांना मजुरी, पशुपालन किंवा असंघटित कामांवर अवलंबून राहावे लागते. अनेक कुटुंबे रोजगाराच्या शोधात स्थलांतर करतात आणि गरिबीचे चक्र पुढील पिढीपर्यंत पोहोचते. या पार्श्वभूमीवर शेतमजुरांना स्वतंत्र सामाजिक सुरक्षा देणे, मनरेगाची व्याप्ती वाढवणे, हमी रोजगाराचे दिवस वाढवणे, वेळेवर मजुरी देणे आणि ग्रामीण रोजगारनिर्मितीला चालना देणे अत्यावश्यक आहे. त्याचबरोबर शेतकऱ्यांसाठी हमीभावाची प्रभावी अंमलबजावणी, पीकविमा सुलभ करणे, कर्जव्यवस्था मजबूत करणे आणि हवामान बदलाशी सुसंगत शेती पद्धतींना प्रोत्साहन देणे ही काळाची गरज आहे. शेतकरी आणि शेतमजुरांच्या आत्महत्यांकडे केवळ आकडेवारी म्हणून पाहून चालणार नाही. प्रत्येक आत्महत्येमागे उद्ध्वस्त झालेले एक कुटुंब, तुटलेली स्वप्ने आणि समाजाचे अपयश दडलेले आहे. दर तासाला विझणारा एक जीव ही केवळ सांख्यिकीय नोंद नसून देशाच्या कृषी व्यवस्थेसमोरील गंभीर इशारा आहे. ही मालिका थांबवायची असेल तर संवेदनशील धोरणे, प्रभावी अंमलबजावणी आणि समाजाची सामूहिक जबाबदारी या तिन्ही गोष्टी एकत्रितपणे राबवाव्या लागतील.●●

वर्तमान

विकास मेश्राम
मो. 7875592800

15 July 2026 page 03_Layout 1 14-07-2026 04:59 PM Page 1

“ दिवस मोजू नका; प्रत्येक दिवस मेहनतीने महत्त्वाचा बनवा... ”

बौद्ध धर्म व ऐतिहासिक स्थळांविषयी लिखाण करणारे सर विल्यम हंटर

प्रसिद्ध स्कॉटिश इतिहासकार सर विल्यम विल्सन हंटर यांचा जन्म १५ जुलै १८४० रोजी स्कॉटलंड येथील ग्लासगो शहरी झाला. त्यांनी ग्लासगो विद्यापीठात आपले शिक्षण घेतले. १८६२ मध्ये त्यांनी भारतीय लोकसेवा (आताची आय. ए. एस.) ही परीक्षा प्रथम क्रमांकाने पास केली. याचवर्षी त्यांची बंगाल प्रांतातील बिरभूम येथे कलेक्टर म्हणून नियुक्ती करण्यात आली. हंटर हे सांखिकी शास्त्र, लोकसंख्या शास्त्र, इतिहास, शिक्षण व अन्य काही विषयांचे प्रचंड अभ्यासक होते. या विषयांशी संबंधित त्यांचे अनेक ग्रंथ प्रकाशित झाली आहेत. १८६६ ला ते कलकत्ता विद्यापीठाचे कुलगुरु झाले. त्यांच्या अध्यक्षतेखाली ब्रिटिश सरकारने ३ फेब्रुवारी १८८२ रोजी भारतातील शैक्षणिक सुधारणा करणेविषयी आयोग नेमला. हा आयोग हंटर आयोग म्हणून प्रसिद्ध आहे. या आयोगासमोर महात्मा जोतिबा फुले यांनी साक्ष नोंदविली आहे. सर विल्यम विल्सन हंटर यांनी जेकाही साहित्य लिहिले आहे त्यात आवश्यक त्या ठिकाणी बौद्ध धर्माचे दाखले दिलेले आहेत. त्यांनी जातक कथा, पणीनीचे व्याकरण यावर सुद्धा लिखाण केले आहे. त्यांनी १) स्टॅटिस्टीकल अकाउंट ऑफ बंगाल, २) पॅरोचीयल ॲनाल्स ऑफ बंगाल, ३) द इंपिरियल गॅझेट ऑफ इंडिया ई. ग्रंथात भारतातील ऐतिहासिक बौद्ध स्थळांची माहिती दिलेली आहे. सम्राट अशोक, महेंद्र, संघमित्रा यांच्या कार्याची माहिती सुद्धा यात आलेली आहे. त्यांनी भारतातील बौद्ध लोकसंख्या विषयी लिहिले आहे की, भारतातील बौद्ध धर्मीय लोकसंख्या ही जगातील प्रमुख धर्मांच्या तुलनेत खूप मोठी होती. बौद्ध धर्मीय जगातील सर्वाधिक लोकसंख्या असलेल्या धर्मांच्या यादीत ४ थ्या क्रमांकावर होता. भारतात त्याची लोकसंख्या १० कोटीपेक्षा अधिक होती. हंटर यांनी 'द इंडियन एम्पायर इट्स पीपल, हिस्ट्री अँड प्रॉडक्ट्स' या अतिशय प्रसिद्ध अश्या ग्रंथात बौद्ध धर्माचा उदय, गौतम बुद्ध यांचे जीवन, गौतम बुद्ध यांची शिकवण, सम्राट अशोक यांचे योगदान, बौद्ध धर्म परिषद आणि हिंदू धर्म यातील संघर्ष आदी विषयावर लिखाण केले आहे. हंटर यांनी लिहिले आहे की, बौद्ध धर्माचा खरा वारसा हा मानवी बंधुत्वाच्या शिकवणूकीत जिवंत राहिला आहे. हिंदू धर्मातील प्रत्येक सुधारणा याच तत्वाच्या आधारे होत आली आहे. गौतम बुद्ध यांनी त्यांच्या काळात महिलांना मोठा सन्मान दिला आहे. गौतम बुद्ध यांनी त्यांच्या बौद्ध धर्माच्या माध्यमातून 'करुणा', 'अहिंसा' या उदात्त विचारांची शिकवण दिलेली आहे. पुढे हीच शिकवण वैष्णव संप्रदायाने स्वीकारली. वैष्णव संप्रदायाने ही शिकवण स्वीकारल्यामुळे हिंदू धर्मातील स्त्रियांना मोठा आधार मिळाला. गौतम बुद्ध यांनी त्याकाळी विधवा महिलांनासुद्धा सार्वजनिक जीवनात आणले होते, वैष्णव संप्रदायाने या संदर्भात सुद्धा उदार भूमिका स्वीकारली. वैष्णव धर्माची तीर्थक्षेत्रे जी दाखविली जातात ती सर्व स्थळे एकेकाळी बौद्ध स्थळे असल्याबाबत बरेच लिखाण वेगवेगळ्या लेखकांनी केलेले आहे. यावरून सुद्धा वैष्णव संप्रदाय जसा बौद्ध धर्माच्या उदात्त विचारातून पुढे आला तसाच बौद्ध स्थळे आपली पूजा स्थाने मानून स्थिर झाला असे आपणास म्हणता येऊ शकते. हंटर यांनी लिहिले आहे की, गौतम बुद्ध यांनी 'दान पारमिता' सांगितली आहे, गोर गरीब लोकांची सेवा करून त्यास ते करण्याचे संचालन सांगितले आहे. पुढे बुद्धांचे हेच तत्व, कार्य हिंदू धर्माच्या 'सदाचार' (gentleness & charity) वृत्तीत रुपांतरित झाले. हिंदू धर्म गोर गरिबांची सेवा हीच ईश्वर सेवा असे सांगू लागला, गोर गरीब जनतेच्या भल्या करिता तो दान करू लागला. हिंदू धर्म हा बौद्ध धर्माचे अनेक उदात्त विचार स्वीकारू लागला व त्याला हिंदू धर्माचा इतिहास, शिकवणूक असल्याचे सांगू लागला. या अनुसरणातून हिंदू धर्माचा हिंदू संस्कृतीचा एक मुख्य भाग बनून गेला. त्यामुळे भारतातून बौद्ध धर्म वेगळ्या स्वरूपात नाहीसा झाला असला तरी त्याची मानवकेंद्रीत शिकवण आजही हिंदू धर्मातील उदारमतवादी तत्वांमध्ये (भक्ती चळवळ, वारकरी संप्रदाय, वैष्णव संप्रदाय) स्पष्टपणे दिसून येते. हंटर यांनी अतिशय स्पष्टपणे लिहिले आहे की, भारतातून बौद्ध धर्म कधीच नष्ट झालेला नाही, भविष्यात सुद्धा तो नष्ट होऊ शकणारा नाही, आज (हंटर लिखाण करीत असतानाचा कालावधी) भारतात बौद्ध धर्म सुप्त वा बदललेल्या अवस्थेत अस्तित्वात आहे. भविष्यात तो आपले मूळ स्वरूप धारण करू शकतो. जेव्हा भारतात बौद्ध धर्म पूर्णतः सुप्तावस्थेत होता त्या काळी स्कॉटिश इतिहासकाराने १८६२ पासून ३० वर्षापेक्षा अधिक काळ भारतात राहून बौद्ध धर्माबद्दल एवढे लिखाण करून तेही अतिशय परखडपणे मांडणे मोठे क्रांतिकारी पाऊल म्हणावे लागेल. त्यांच्या लिखाणातून अनेकांना प्रेरणा मिळत गेली. त्यातीलच एक बंकिमचंद्र चट्टोपाध्याय होय. हंटर यांच्यापासून प्रेरणा घेऊन त्यांनी 'आनंद मठ' ही प्रसिद्ध कादंबरी लिहिली. हंटर यांचे बौद्ध धर्माविषयीचे लिखाण केवळ बौद्ध धर्माचा इतिहास सांगत नाही तर ते एकूणच भारताचा इतिहास, संस्कृती, भूगोल व अजून बरेच काही सांगतो. बंगालचे गॅझेट त्यांनी २३ खंडात लिहिले आहे, भारताची सांखीकी माहिती सुमारे ६००० पानाची आहे. अश्या या विद्वानाची आज १८६ वी जयंती आहे त्यानिमित्त त्यांना विनम्र अभिवादन!●●

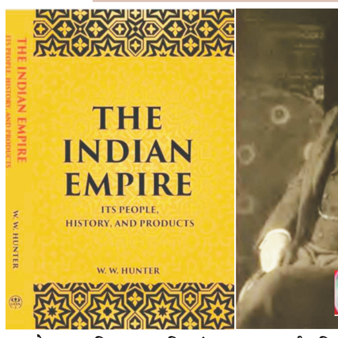

जयसिंग वाघ
मो.9881928881

कटूसत्य

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

"जिसकी नैया तैरती, बैठे सब उस संग। जो फँसता मझधार में, लड़े अकेला जंग।" या ओळींमध्ये जीवनाचे एक कटू पण वास्तव दर्शन दडलेले आहे. यशस्वी व्यक्तीभोवती माणसांची गर्दी सहज जमते. ज्याची नाव सुखरूप किनाऱ्याकडे सरकत असते, त्याच्या प्रवासात सहभागी होण्यासाठी अनेक हात पुढे येतात. त्याच्या यशाचे कौतुक करणारे, त्याच्या सहवासाचा अभिमान बाळगणारे आणि त्याच्याशी नाते जोडणारे असंख्य लोक भेटतात. परंतु जेव्हा जीवनाची नाव मधोमध अडकते, संकटांचे वादळ घोंघावते आणि चारही बाजूंनी अंधार दाटून येतो, तेव्हा सोबत चालणारे अनेक जण शांतपणे दूर निघून जातात. खरं तर संकट हीच माणसांची खरी परीक्षा असते. सुखात सोबत करणारे अनेक असतात, पण दुःखात खांद्याला खांदा लावून उभे राहणारे फार थोडे असतात. म्हणूनच आयुष्यात माणसांची संख्या महत्त्वाची नसते, तर त्यांच्या नात्यांची गुणवत्ता महत्त्वाची असते. जीवनाच्या महासागरात प्रत्येकालाच कधीतरी मझधार अनुभवावी लागते. त्या वेळी बाहेरचा आधार कमी पडला, तरी स्वतःवरील विश्वास, धैर्य आणि परमेश्वरावरील श्रद्धा हीच खरी वल्ही ठरते. जो माणूस संकटातही खंबीरपणे उभा राहतो, तोच पुढे इतरांसाठी प्रेरणेचा दीप बनतो. कारण संघर्षात मिळालेले यश अधिक टिकाऊ आणि अधिक तेजस्वी असते. आपणही दुसऱ्याच्या यशात टाळ्या वाजवणारे नव्हे, तर त्यांच्या कठीण काळात हात देणारे बनलो पाहिजे. कारण माणसाच्या आयुष्यातील खरी श्रीमंती संपत्तीत नसते, तर संकटाच्या काळात साथ देणाऱ्या माणसांत असते. शेवटी एवढेच किनाऱ्यावर उभे राहून नावे मोजणारे अनेक असतात; पण मझधारात उतरून दुसऱ्याला किनाऱ्यापर्यंत पोहोचवणारेच खऱ्या अर्थाने माणुसकीचे वारकरी असतात. सुखातील सोबतीपेक्षा दुःखातील साथ अधिक मौल्यवान असते, कारण तीच नात्यांची खरी ओळख करून देते.●●

परिवर्तनवादी चळवळीतील कौशल्याचे विद्यापीठ डॉ. एम. एस. शाक्य जांभूळे

संघर्षाच्या मातीत रुजलेली माणसेच समाजपरिवर्तनाचे वटवृक्ष बनतात. चंद्रपूर जिल्ह्यातील चिमूर तालुक्यातील कोटगाव या छोट्याशा खेड्यात १५ जुलै १९५३ रोजी एका मजूर कुटुंबात जन्मलेले डॉ. एम. एस. शाक्य जांभूळे हे अशाच व्यक्तिमत्त्वांपैकी एक आहेत. मर्यादित शैक्षणिक सुविधा असलेल्या गावातून त्यांनी शिक्षण, समाजकार्य, संघटन कौशल्य आणि परिवर्तनवादी विचारांच्या बळावर राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर स्वतंत्र ओळख निर्माण केली. कोटगाव व जांभूळघाट येथे प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण पूर्ण केल्यानंतर त्यांनी समाजकार्य आणि समाजशास्त्र या विषयांत पदव्युत्तर शिक्षण घेतले. नोकरी करतानाच इंग्लंडमधून दूरस्थ शिक्षणाद्वारे CYP डिप्लोमा पूर्ण केला. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या 'शिका, संघटित व्हा, संघर्ष करा' या संदेशाला जीवनमंत्र मानून त्यांनी एका हातात सरकारी सेवा आणि दुसऱ्या हातात समाजकार्य अशी वाट निवडली. त्यांच्या दीर्घ सामाजिक योगदानाची दखल घेत २०२५ मध्ये टोलसा विद्यापीठाने त्यांना मानद डॉक्टरेट बहाल केली. बालपणी आर्थिक परिस्थितीमुळे त्यांनी शेतमजुरी, तेंदूपत्ता तोडणी यांसारखी कष्टाची कामे केली. याच जिद्दीच्या बळावर त्यांनी भारत सरकारच्या युवा कार्य व क्रीडा मंत्रालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना (NSS) विभागात १९८१ ते २०१३ या कालावधीत कार्य केले आणि प्रादेशिक संचालक पदापर्यंत मजल मारली. गुजरात, बिहार, झारखंड, महाराष्ट्र आणि गोवा या राज्यांमध्ये सेवा बजावताना त्यांनी युवक विकासाबरोबरच बुद्ध-आंबेडकरी विचारांचा सातत्याने प्रसार केला. त्यांच्या सामाजिक प्रवासात अनेक सहकाऱ्यांचे, अभ्यासकांचे आणि समाजहितैषी कार्यकर्त्यांचे सहकार्य लाभले. त्यांच्या सहकार्याने विविध सामाजिक, प्रबोधनात्मक आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांवर आधारित कार्यक्रम यशस्वीपणे आयोजित झाले. बिहार-झारखंडमध्ये त्यांनी वंचित समाजासाठी मदतकार्य केले तसेच बामसेफच्या कॅडर कॅम्पसाठी आवश्यक सुविधा उपलब्ध करून देण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावली. पुण्यातील कोथरूड येथे त्यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती आणि बुद्ध जयंतीचे कार्यक्रम यशस्वीपणे आयोजित केले. सामाजिक न्याय विभाग, बार्टी आणि विविध सामाजिक कार्यकर्त्यांच्या सहकार्याने ग्रामीण भागातील शिक्षण, सामाजिक जागृती आणि प्रबोधनासाठी त्यांनी सातत्याने उपक्रम राबविले. सरकारी सेवेसोबतच त्यांनी विद्यार्थी, प्राध्यापक आणि ग्रामीण समाजासाठी सातत्याने मार्गदर्शन केले. अनेक विद्यार्थ्यांना आणि प्राध्यापकांना देश-विदेशातील शैक्षणिक संधी मिळवून देण्यासाठी त्यांनी प्रेरणा आणि सहकार्य दिले. सेवानिवृत्तीनंतर त्यांनी 'संथागार फाउंडेशन'ची स्थापना करून अभ्यासिका, व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिरे, स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन तसेच दहावी-बारावीतील गुणवंत विद्यार्थ्यांच्या सत्काराचे उपक्रम सुरू केले. नागपूर येथील त्रिशरण बुद्ध विहार उभारणीत तसेच जांभूळघाट येथील बुद्ध विहार निर्मितीत त्यांचे महत्त्वपूर्ण योगदान आहे. आपल्या मूळ गावाशी नाळ कायम ठेवत ते कोटगाव, जांभूळघाट आणि परिसरातील अनेक गावांमध्ये शिक्षण, प्रबोधन, सामाजिक जागृती आणि बौद्ध धम्माचा प्रचार-प्रसार करीत आहेत. डॉ. जांभूळे यांना बालपणापासून भीमगीतांची आवड आहे. त्यांनी चार बुद्ध-भीम गीतसंग्रह

आणि आठ लघुनाट्ये लिहिली आहेत. ते बहुजन सौरभ दैनिकाचे ब्रँड ॲम्बेसेडर असून विविध सामाजिक संस्थांनी त्यांचा गौरव केला आहे. मॉरिशस, श्रीलंका, थायलंड, मलेशिया, भूतान, दुबई आणि लंडन येथे त्यांनी लघुनाट्यांच्या माध्यमातून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार प्रभावीपणे मांडले. ३० एप्रिल २०२६ रोजी ऑक्सफर्ड युनिव्हर्सिटी, लंडन येथे त्यांच्या लिखित आणि डॉ. वीणा राऊत दिग्दर्शित 'सिम्बॉल ऑफ नॉलेज – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर' या लघुनाटकाचे यशस्वी सादरीकरण झाले. या कार्यक्रमात अनेक कलाकारांनी सहभाग नोंदविला. त्याचवेळी प्रबुद्ध इंटरनॅशनल कंपनीचे संस्थापक अध्यक्ष सिद्धार्थ अहिवळे यांनी त्यांना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या स्मृतिगृही 'भीमस्फूर्ती पुरस्कार-२०२६' प्रदान करून गौरविले. अन्यायग्रस्तांच्या मदतीसाठी तत्पर राहणे हे त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे वैशिष्ट्य आहे. धामणगाव येथे आग लागून अनेक घरे जळाल्यानंतर त्यांनी सहकाऱ्यांसह मदतकार्य केले. तसेच अलीकडे SRC संदर्भातील जनजागृतीसाठी घरोघरी भेटी देऊन बुद्ध विहारांमध्ये प्रशिक्षण वर्गांचे आयोजन करीत आहेत. त्यांच्या या सामाजिक प्रवासात पत्नी सौ. मंगला जांभूळे, कुटुंबीय तसेच असंख्य सहकारी, सामाजिक कार्यकर्ते, शिक्षक, कलाकार आणि विविध संस्थांचे पदाधिकारी यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले. विशेषतः डॉ. वीणा राऊत यांनी त्यांच्या सर्व लघुनाटकांचे प्रभावी दिग्दर्शन करून सामाजिक संदेश व्यापक स्तरावर पोहोचविण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावली. डॉ. जांभूळे यांच्यासोबत अनेक सहकारी नाट्य, गीत, प्रबोधन आणि सामाजिक कार्यात सातत्याने सहभागी होत आहेत. त्यांच्या कार्यामागे संघटन, सहकार्य आणि सामूहिक नेतृत्वाची भक्कम परंपरा दिसून येते. म्हणूनच त्यांनी उभारलेले कार्य हे एका व्यक्तीपुरते मर्यादित न राहता परिवर्तनवादी चळवळीचे सामूहिक व्यासपीठ बनले आहे. वयाच्या ७३व्या वर्षीही ते दररोज दहा किलोमीटर सायकलिंग करतात. सर्वसामान्य महिलांना भारतासह विदेशातील परिषदांमध्ये सहभागी करून सांस्कृतिक कार्यक्रमांसाठी तयार करण्याचे कार्य ते सातत्याने करीत आहेत. त्यांच्यासाठी समाजकार्य ही केवळ जबाबदारी नसून जीवनपद्धती आहे. डॉ. एम. एस. शाक्य जांभूळे यांचा जीवनप्रवास हा केवळ वैयक्तिक यशाचा इतिहास नाही; तो शिक्षण, संघटन, सामाजिक बांधिलकी, संस्कार, बुद्ध-आंबेडकरी विचारांची निष्ठा आणि समाज परिवर्तनासाठी अखंड समर्पण यांचा प्रेरणादायी दस्तऐवज आहे. संघर्षातून उभे राहून हजारो लोकांना दिशा देणारे हे व्यक्तिमत्त्व आजही नव्या पिढीला शिक्षण, संघटन आणि सामाजिक जबाबदारीची प्रेरणा देत आहे. त्यांच्या जन्मदिनी त्यांच्या निरामय आरोग्यासाठी, दीर्घायुष्यासाठी आणि अखंड समाजसेवेसाठी सर्व स्तरांतून मनःपूर्वक मंगल शुभेच्छा व्यक्त होत आहेत.●●

डॉ. वीणा राऊत नारनवरे
मो. 9422554678

विद्यादानाचा ३५ वर्षांचा अखंड दीप राष्ट्रीय शिक्षणरत्न दिपक विश्वेश्वर मेंढे

शिक्षक हा केवळ ज्ञान देणारा नसतो, तर तो समाजाचे भविष्य घडवणारा शिल्पकार असतो. अशीच ओळख आपल्या ३५ वर्षांच्या अखंड शैक्षणिक सेवेतून निर्माण करणारे ज्येष्ठ शिक्षणतज्ज्ञ श्री. दिपक विश्वेश्वर मेंढे यांना शिफ्ट अँड लिफ्ट फाउंडेशनतर्फे राष्ट्रीय शिक्षणरत्न पुरस्कार प्रदान करून त्यांच्या कार्याचा योग्य गौरव करण्यात आला आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या 'शिका, संघटित व्हा, संघर्ष करा' या विचारांनी प्रेरित होऊन श्री. मेंढे यांनी वयाच्या अवघ्या १७व्या वर्षी, एसएससी उत्तीर्ण झाल्याच्याच दिवशी शिक्षणदानाची सुरुवात केली. प्रथम त्यांनी स्वतःच्या एका अनुत्तीर्ण वर्गमित्राला शिकवले आणि पुढील परीक्षेत तो यशस्वी झाला. त्यानंतर त्यांच्या अध्यापनाची कीर्ती परिसरात पसरत गेली. विशेषतः १९८० च्या दशकात अनेक अनुत्तीर्ण विद्यार्थी त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली यशस्वी होऊ लागले आणि 'मेंढे सर' हे विद्यार्थ्यांसाठी आशेचे नाव बनले. गेल्या ३५ वर्षांत त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली हजारो विद्यार्थ्यांनी शिक्षण पूर्ण करून शासकीय, निमशासकीय व खासगी क्षेत्रात नोकऱ्या मिळवल्या, तर अनेकांनी स्वतःचे उद्योग-व्यवसाय उभारले. शिक्षण हेच खरे समाजपरिवर्तनाचे साधन आहे, हा विचार त्यांनी आयुष्यभर जपला. गरीब, होतकरू आणि आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल विद्यार्थ्यांबद्दल त्यांना विशेष आत्मीयता होती. अनेक विद्यार्थ्यांकडून त्यांनी कधीही शिकवणी शुल्काची सक्ती केली नाही. त्यांच्या घरासमोरून महानगरपालिकेच्या शाळेत जाणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना पाहून त्यांच्या मनात सेवाभाव जागा झाला. जवळपास पाच वर्षे त्यांनी दिव्यांग विद्यार्थ्यांना त्यांच्या संस्थेत जाऊन पूर्णपणे मोफत शिकवणी देत सामाजिक बांधिलकीचे उदाहरण घालून दिले. १९९० च्या सुमारास त्यांनी भूपेंद्र हायस्कूल, हुडकेश्वर (खुर्द) येथे दोन वर्षे शिक्षक म्हणून सेवा दिली. त्या काळी गावात जाण्यासाठी रस्त्यांचीही सुविधा नव्हती. पावसाळ्यात चिखल, साप-विंचवांचा सामना करत दररोज १३ ते १४ किलोमीटर सायकलने प्रवास करून त्यांनी शिक्षणाची ज्योत तेवत ठेवली. यानंतर नागपूर येथील आदर्श संस्कार विद्यालयात शिक्षक व मुख्याध्यापक म्हणून त्यांनी उल्लेखनीय कार्य केले. त्यांच्या नेतृत्वाखाली शाळेने अनेकदा शंभर टक्के निकालाची परंपरा कायम राखली. मराठी व उर्दू माध्यमाच्या शाळांचे मुख्याध्यापक म्हणून त्यांनी विद्यार्थ्यांमध्ये संस्कार, शिस्त आणि गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाची जोपासना केली. विद्यार्थ्यांच्या घरी जाऊन पालकांशी संवाद साधणे, करिअर मार्गदर्शन शिबिरे आयोजित करणे, दहावीनंतर योग्य शाखा निवडीबाबत मार्गदर्शन करणे अशी अनेक समाजोपयोगी कामे त्यांनी सातत्याने केली. श्री. दिपक विश्वेश्वर मेंढे यांचे संपूर्ण आयुष्य हे शिक्षण, संस्कार आणि समाजसेवेचा प्रेरणादायी प्रवास आहे. त्यांच्या या प्रदीर्घ, निःस्वार्थ आणि समर्पित शैक्षणिक कार्याची दखल घेत १२ जुलै २०२६ रोजी 'राष्ट्रीय शिक्षणरत्न पुरस्कार' प्रदान करण्यात आला. हा पुरस्कार केवळ एका शिक्षकाचा सन्मान नसून, शिक्षणाला समाजपरिवर्तनाचे प्रभावी माध्यम मानणाऱ्या विचारांचा गौरव आहे.●●

सुनंदा रायपुरे
मो. 8806921951

आडवळणाने मार्गक्रमण करण्यापेक्षा सरळमार्गी जगणे केव्हाही चांगले

काळानुसार माणसे बदलतात हा नैसर्गिक नियम असला तरी माणसांच्या समुहात आणि सानिध्यात राहणारी माणसे सद्यःस्थितीत निरखून बघितले असता दिसून येते की, त्याने माणूसकीची फारकत घेण्याकडे आपली मानसिकता वळवली असून स्वस्वार्थापायी मोठ्या प्रमाणात विश्वासघात, बेईमानी आणि गद्दारीचे अनुकरण करण्याकडे आगेकुच केल्याचे दिसून येते, अर्थातच संशयाचे वातावरण निर्माण झाल्यामुळे विश्वास कुणावर ठेवायचा हा प्रश्न सामाजिक स्वास्थ्य बिघडविण्यास कारणीभूत ठरत आहे. तसेही गद्दारी, बेइमानी, विश्वासघात हे शब्द राजकीय क्षेत्रात खऱ्याअर्थाने विराजमान होते व आहेत, परंतु त्यांनी आता सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक क्षेत्रात पदार्पण केल्याने माणसांच्या जगण्यातील सभ्यता लोप पावत आहे, असे खेदाने म्हणावेसे वाटते. समाज मग कोणताही असो, त्यात विविध प्रकारच्या प्रवृत्तीची माणसे असतातच. त्याशिवाय समाज समूह बनतच नाही. अगदी त्याचप्रमाणे राजकारणात अनेक विचारधारेची मान्यवर मंडळी असली तरी, त्यात कुणी सत्तापक्ष तर काही विरोधी पक्षाच्या विचारधारेला मानणारे असतात. समाजात चांगल्या वाईट प्रवृत्तींचा भरणा असला तरी, चांगल्या माणसांच्या समाजोपयोगी उपक्रमाने तथा त्यांच्या चांगुलपणामुळे समाज टिकून राहतो. तसेच राजकारणात सुद्धा एका मानसिकतेचे लोकं नसतात, त्यामुळे त्यांच्या पक्षात संधीसाधूंची भरती ओहोटी सातत्याने सुरूच असली तरी, महत्प्रयासाने स्थापन केलेला राजकीय पक्ष टिकून राहण्यासाठी त्यांच्या वरीष्ठ नेत्यांची धडपड सुरू असते. राजकारणात असो की, समाजकारणात आपली मुळ विचारधारा समाजात रूजावी यासाठी दोन्हीकडून प्रयत्न केले जातात. असे असतांनाही राजकारणात अथवा समाजकारणात कुणी जितका प्रामाणिक व कर्तव्यदक्षतेने काम करीत असेल तेव्हा त्याच गतीने त्याचे विरोधकसुद्धा तयार होत असतात. अर्थात तुमचे जास्त विरोधक असणे हिच खरी तुमच्या चांगल्या कामाची पावती असते. विरोधक हे आपल्या कार्यक्षेत्रातीलच व संबंधित असतात, इतर कुणाशी त्यांचा विरोध असण्याचे कारण नसते. कारण आपल्या चांगुलपणाची झळ काहींना मागे टाकणारी असते. त्यामुळे अशी माणसे तुमची तोंडावर स्तुती करणारे असले तरी, ते घातकच असतात. या बाबतीतचा अतिशय बोलका सुविचार जो शालेय जीवनात शाळेच्या भिंतीवर लिहलेला होता तो आठवलेला विचार असा की, 'शस्त्र घेऊन अंगावर चालून आलेल्या शत्रुला भिऊ नकोस, परंतु स्तुती करणाऱ्यापासून सावध राहा' असेच काहीसे वातावरण राजकारणात आणि समाजकारणात बघायला मिळत आहे. विरोधकांचा विचार केल्यास राजकारणातील विरोधक राजकारणी, समाजकारणातील विरोधक समाजकारणी, तर साहित्य क्षेत्रातील विरोधक साहित्यिक, लेखक, कवी, गझलकार, नाटककार तर व्यवसाय धंद्यातील विरोधक व्यवसायिक, धंदेवाईक, पत्रकारिता तथा माध्यम क्षेत्रातील विरोधक पत्रकार, अशा विविध प्रकारच्या क्षेत्रात सोबत आणि सारखे कामे करणारी माणसेच एकमेकांचे विरोधक बनतात. ते वरून कितीही प्रामाणिकपणाचा आव आणत असले तरी, प्रत्येकजण आपापली स्वार्थी बाजू सुरक्षित ठेवून बर्ताव करीत असतात. तसेही आजचा बदलता काळ हा स्पर्धेचा असून, ती स्पर्धा इतर कुणाशी नसून समव्यवसायीकामध्येच असते, मग ते कोणतेही क्षेत्र असो. त्यामुळे कुणाला खरे मार्गदर्शनपुर्वक प्रोत्साहन देणाऱ्यांचा दुष्काळ जाणवायला लागला असून, पाय ओढणाऱ्यांचा सुकाळ दिसतो आहे. म्हणूनच या वर्तमानात एकच महत्त्वपूर्ण बाब सर्वांनी लक्षात घेण्यासारखी आहे आणि ती म्हणजे 'जो थांबला तो संपला' त्यासाठी प्रत्येकाने जीवनाचा प्रवास करतांना 'कुणी काही म्हणा मज भान नसे' या वंदनीय राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज यांच्या भजनातील ओळी लक्षात घेऊन धैर्याने मार्गक्रमण करणे गरजेचे झाले आहे. कारण आपल्या चांगुलपणाच्या वाटेत विविध प्रकारचे व्यत्यय आणणाऱ्या गतीरोधकांची संख्या वाढत असतांनाच आपली निष्पक्ष प्रवृत्ती, एकनिष्ठता, प्रामाणिक व निर्भिडपणा आपल्याला निश्चतच यशाचे शिखर गाठण्यासाठी सहाय्यक ठरत असते. कारण तुमची सरळमार्गी जाणारी निःस्वार्थी व प्रबळ दुर्दम्य इच्छाशक्तीच आपल्या मार्गावरील गतीरोधक पार करून पुढे जाण्यासाठी प्रेरणादायी ठरत असते. एवढे मात्र निश्चित!●●

रतन तायडे
94201 25761

महाडचा सत्याग्रह : भीमपर्वाचा पाया

भाग :- १

महाड सत्याग्रह हा मूळात दोन टप्प्यात झाला. त्यातला १९ व २० मार्च १९२७ हा पहिला टप्पा आणि २५ डिसेंबर १९२७ हा दूसरा टप्पा आहे. हे आपण प्रथम समजून घेतले पाहिजे. पहिल्या टप्प्यात चवदार तळ्याचे पाणी पिण्याचा हक्क बजावून समता प्रस्थापित करण्याचा कार्यक्रम होता. तर दूसऱ्या टप्प्यात हिंदू धर्माला लागलेला कलंक व त्या कलंकाने मानवी व्यवस्थेची ब्राम्हणी समाजाने केलेली गुलामी अवस्था मोडीत काढण्याचा कार्यक्रम म्हणजे 'मनूस्मृती दहन' याचा कार्यक्रम होता. यामुळे ज्या महाड सत्याग्रहातून डॉ बाबासाहेब आंबेडकरांनी समतेच्या क्रांतीचे रणशिंग फुंकले त्यावर सविस्तर लेख लिहितानाही तो दोन टप्प्यातच लिहिला पाहिजे, तरच या सत्याग्रहाचे मर्म समाजाला व वाचकांना मूळातून समजेल असे मला वाटते. सत्याग्रहासाठी डॉ. आंबेडकरांनी महाडचीच भूमी का निवडली? या पाठीमागे कारण काय? हे प्रथमतः आपण जाणून घेतले तरच आपल्याला या सत्याग्रहाचे महत्व कळेल.. खरे तर हा सत्याग्रह करण्याच्या अगोदर डॉ. आंबेडकरांच्या मनात पंढरपूरच्या विठ्ठल मंदिराचा सत्याग्रह करून, पंढरपूरचा विठ्ठल हा विठ्ठल नसून बुद्ध आहे हे सिद्ध करण्याचा व मंदिर प्रवेशाचा होता. पण हे सिद्ध करण्यासाठी न्यायालयात वेळ जास्त जाईल व चळवळ थोपेल यामुळे हा सत्याग्रह करावा की नाही या द्वंद्वात डॉ. बाबासाहेब सापडले होते. सत्याग्रहासाठी योग्य जागा शोधण्याचा ते प्रयत्न करत होते. तशी त्यांची त्यांच्या सवंगड्या बरोबर चर्चाही सुरू होती. नेमकी याचवेळी अनंतराव चित्रे यांनी एक बातमी डॉ. बाबासाहेबांना दिली. ते म्हणाले की, 'बाबासाहेब, अशी एक जागा आमच्या महाडला आहे. ती बोले ठरावाच्या कक्षेतही येते.' कारण १९२३ साली रा.ब. सी. के. बोले यांनी मुंबई लेजिस्लेटिव्ह कौन्सिलमध्ये एक ठराव संमत करून, सार्वजनिक शाळा, धर्मशाळा, पाणवठे अस्पृशांना खुले केले होते. तसेच सुरबा टिपणीस महाड नगरपालिकेचे नव्याने अध्यक्ष झाल्यानंतर त्यांनीही २/१/१९२४ रोजी ठराव क्रमांक, ६७ द्वारे महाड शहरातील सर्व सार्वजनिक पाणवठे अस्पृश्यांना खुले केले आहेत. हि माहिती चित्रेंनी डॉ. बाबासाहेबांना देताच डॉ. बाबासाहेब ताडकन खुर्चीतून उठले. त्यांना एक नवी दिशा मिळाली. त्यांच्या चेहऱ्यावर एक तेज चमकले. डोळे आनंदाने ओथंबून गेले व त्या आनंदाच्या भरातच डॉ. बाबासाहेब चित्रेंना म्हणाले, 'एवढी मोठी बातमी तू मला आजपर्यंत सांगितली नाही?' कारण या बातमीने सत्याग्रहाचे सर्वच मनसुबे पूर्ण होणार होते. कारण यात वेळ फार कमी लागणार तर होताच, पण यात विजयाची खात्री जास्त प्रमाणात होती. तसेच यासाठी सत्याग्रहाने चळवळीला गती तर मिळणार तर होतीच, पण चळवळही भरभक्कम होऊन तिला बुलंद करण्यासाठी जलद गतीही मिळणार होती. यामुळे डॉ. बाबासाहेबांनी त्या जागेला होकार दिला. तसेच हि महाडची जागा निवडण्यामागे दूसरे कारण म्हणजे हि जागा कोकणातली असून वीरांची भूमी होती. कारण हि जागा जशी छ. शिवाजी महाराजांची जन्मभूमी होती, तशीच ती त्यांच्या स्वराज्याची राजधानीही होती. तसेच महाड जवळील पाल्याला बुद्ध लेणी होती. म्हणजेच हा भाग बुद्धांपासून समतेच्या मार्गावरचा होता. तसेच या पाल्याला २२ ते २४ एका रांगेत बौद्ध स्तूप आहेत. येथे प्रतिवर्षी कोजागिरी पौर्णिमेला येथिल महार मंडळी या लेण्यांवर जातात व तेथे मुक्काम करून रात्रभर नाच गाणे करून आपला आनंदसोहळा साजरा करतात. अशीही संपूर्ण माहिती चित्रेंनी डॉ. बाबासाहेबांना पुरवली. यामुळे डॉ. बाबासाहेब अधिकच आनंदीत झाले. तसेच दूसरे विशेष असे की, रायगडाचा संरक्षक रायनाक महार व म. फुले यांचे शिष्य गोपाळबुवा वलंगकर हे याच भूमीचे भूमीपुत्र होते. हे चवदार तळे ३ एकर २४ गुंठ्यांचे आहे. तसेच या तळ्यात चौदा विहिरी आहेत. १९५८ च्या दुष्काळात पाणी आटल्याने त्यातील दहा विहिरी उघड्या पडल्या होत्या. तसेच या महाड गावाला काकर तळे, कोटेश्वरीचे तळे, रूमाली तळे, केतकी तळे, चांभार तळे ही पाच तळे आहेत. पण ती आता बुजली आहेत. महाडला पाण्याचा चवदार तळ्याच्या काठी सत्याग्रह करण्याचे निश्चित झाल्यानंतर डॉ. बाबासाहेबांनी त्याच्या नियोजनासाठी त्यांनी आपल्या मुंबईमध्ये राहणाऱ्या कोकणी कार्यकर्त्यांची एक बैठक आपल्या दामोदर हॉलमधील कार्यालयात बोलावली. यात संभाजी तुकाराम गायकवाड, सुभेदार संवादकर, रामचंद्र बाबाजी मोरे, आड्रेअर बाबा अशा खुप तरूण मंडळींचा यात सहभाग होता. यातील प्रमुख कार्यकर्त्यांवर प्रचाराची जबाबदारी, सत्याग्रहासाठी लागणाऱ्या पैसे जमवण्याची जबाबदारी टाकून, या सत्याग्रहाच्या डरकाळीने संपूर्ण अस्पृश्य समाज जागृत झाला पाहिजे असे निक्षून सांगितले. हा आदेश मिळताच सर्वच कार्यकर्ते कामाला लागले. त्यांनी मुंबईच्या वस्त्यावस्त्यांतून प्रचारसभांचा धुराळा उडवला. तसेच महाडच्या ग्रामीण भागातही प्रचार दौरे करून संपूर्ण परिसर दुमदुमून सोडला. यानंतर सत्याग्रहाची १९ व २० मार्च १९२७ हि तारीख निश्चित करण्यात आली. यानंतर बरेच कार्यकर्ते निधीसाठी वस्त्यावस्त्यांतमधून व गावोगावी फिरून लागले. या निधीसाठी सहकारी नाटक मंडळीने आपल्या 'संत तुकाराम' या नाटकाचा एक प्रयोगनिधी साडे तेवीस रूपये दान दिला. महाडच्या खेड्यांतून निधी म्हणून १२० रू. जमवण्यात आले. तसेच आपल्या महाड शहरात सत्याग्रह होणार म्हणून महाडचे नगराध्यक्ष सुरबानांना टिपणीस यांनी भाताची व पैशांची ही मदत केली. तर 'कोकणस्थ महार समाज सेवा संघ' या संस्थेचे कार्यकर्ते महिनाभर रजा काढून गावोगावी फिरून पैसे व मिळेल ते धान्य गोळा करत होते. यानंतर सत्याग्रहासाठी जागा महाडमधील वीरेश्वर मंदिरा शेजारील वीरेश्वर थिएटर ५ रुपये भाड्याने १९ व २० या दोन दिवसांसाठी घेतले व सत्याग्रहाची संपूर्ण तयारी चोख केली. या ऐतिहासिक कार्यक्रमासाठी बापूसाहेब सहस्त्रबुद्धे, अनंत विनायक चित्रे यांची प्रमुख वक्ते म्हणून निवड करण्यात आली. तर स्वागताध्यक्ष म्हणून संभाजी तुकाराम गायकवाड यांची व कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची निवड सर्वानुमते करण्यात आली. या कार्यक्रमास डॉ. आंबेडकर दोन दिवस अगोदरच आले. त्यांच्यासोबत सीताराम नामदेव शिवणकर, बाळाराम रामजी आंबेडकर, बापूसाहेब सहस्त्रबुद्धे, भाई अनंतराव चित्रे, गणपत महादेव जाधव तथा मडकेबुवा, देवजी दगडूजी डोळस, सीताराम काळू हाटे, दत्तात्रय महादेव चित्रे अशी बरीच मंडळी आली. तर पुण्याहून शांताराम पोतनीस व पांडुरंग नाथुजी राजभोज व इतर मंडळी हजर झाले. यानंतर १९ मार्चच्या सुवर्ण दिन उगवला व सत्याग्रहाचा मंडप माणसांनी खचाखच भरून गेला. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना डोळे भरून या पहाण्यासाठी लांबलांबून पायपीट करत आलेली फाटक्या कपड्यातील जनता आसासून गेली. आपला बॅरि. भीमराव दिसतो कसा? बोलतो कसा? तो एवढा शिकला कसा? विलायतेला गेला कसा? या साऱ्याच प्रश्नांची त्यांना याच स्थळी सोडवणूक करून घ्यायची होती. दूपारी दोन वाजता डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे आगमन झाले. संपूर्ण सभा मंडप आनंदाने गर्जून उठला. डॉ आंबेडकरांच्या नावाच्या जयघोषाच्या किंकाळ्या अस्मानाचा भिडल्या. सर्वांच्या डोळ्यांची पारणे फिटली. डॉ आंबेडकरांचा स्वगतसंमारंभ व स्वगताध्यक्षांचे भाषण झाल्यानंतर रामचंद्र बाबाजी मोरे यांनी व्यासपीठावरील बापुसाहेब सहस्त्रबुद्धे, अनंतराव चित्रे, नगराध्यक्ष सुरबानांना टिपणीस, हिंदू महासभेचे बापुराव जोशी, गांधीवादी नेते तुळजाराम मीठा शेठ, व्यापारी शंकरभाई धारिया यांची ओळख करून दिली. यानंतर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना भाषणासाठी आमंत्रित करण्यात आले. डॉ आंबेडकरांनी समाजला प्रबोधन करताना स्वच्छ रहा, जनावराचे मांस खाण्याचे, भीक मागून अन्न खाण्याचे, मेलेली जनावरे ओढण्याचे काम करण्याचे सोडून देण्यास सांगितले व शेती व्यवसाय करून शिक्षणाला सर्वात जास्त महत्त्व द्या. शिक्षणच तुमचा उद्धार करेल असे निक्षून सांगितले व स्वाभिमानाने जीवन जगण्याचा मूलमंत्र दिला. यानंतर १९ मार्चची सत्याग्रह परिषद संपली. जेवणं करून यानंतर जनता झोपी गेली. नंतर दूसऱ्या दिवशी परत सत्याग्रह परिषद भरली. सर्वांची भाषणे झाली. यानंतर तीन तीनची रांग करून तीन चार हजार जनता चवदार तळ्यावर आपला समतेचा हक्क बजावण्यास गेली. पाणी पिण्याचा पहिला हक्क चवदार तळ्यात उतरून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी बजावला. मग हजारो हातांनी चवदार तळ्याचे पाणी चाखले व शांततेत संपूर्ण जनता परत रांगा करून सत्याग्रह मंडपाकडे परतली.●●

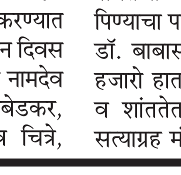
दीपक गायकवाड
मो. 97650 46493

15 July 2026 page 04_Layout 1 14-07-2026 07:02 PM Page 1

स्वाभिमानाचे स्मरणशिल्प - २०४

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा पुतळा लातूर

लातूरमधील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा सर्वात प्रमुख पुतळा शहराच्या मध्यभागी असलेल्याप्रतिष्ठित आंबेडकर चौकात आहे. हे मध्यवर्ती ठिकाण स्थानिकांसाठी असून विशेषतः आंबेडकर जयंतीच्या उत्सवादरम्यान, एक येथे स्थानिक पातळीवर विविध प्रकारचे कार्यक्रम आयोजित होतात.

संवाद मित्र, राजू थुल
मो. 9423420031

महात्मा बसवेश्वरांना अपेक्षित लोकशाहीसाठी करावे लागेल वैज्ञानिक दृष्टिकोनातून आकलन : पंकज वंजारे

संवादमित्र जयंत, नागपूर : साठेमहात्मा बसवेश्वर यांना अपेक्षित असलेल्या आजच्या लोकशाहीसाठी वैज्ञानिक दृष्टिकोनातून आकलन करणे आवश्यक असल्याचे प्रतिपादन वर्धा येथील संत साहित्याचे अभ्यासक व प्रबोधनकार पंकज वंजारे यांनी केले. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाच्या वतीने महाराज बाग चौक स्थित छत्रपती शिवाजी महाराज प्रशासनीय परिसरातील दीक्षांत सभागृहात के. दादा मनोहरराव कल्लावार स्मृती प्रित्यर्थ महात्मा बसवेश्वर व्याख्यानमाला नुकतीच पार पडली. यावेळी व्याख्याते म्हणून वंजारे बोलत होते. व्याख्यानमालेचे अध्यक्षस्थान मानव विज्ञान विद्याशाखा अधिष्ठाता डॉ. शामराव कोरेटी यांनी भूषविले, व्याख्याते म्हणून वर्धा येथील संत साहित्याचे अभ्यासक व प्रबोधनकार पंकज वंजारे, प्रमुख उपस्थिती म्हणून विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्याशाखा अधिष्ठाता डॉ. उमेश पलीकुंडवार, शिवा संघटनेचे राष्ट्रीय उपाध्यक्ष अभय मनोहरराव कल्लावार यांची उपस्थिती होती. 'लोकशाही प्रस्थापनेत महात्मा बसवेश्वरांचे योगदान' या विषयावर बोलताना पंकज वंजारे यांनी प्रश्न विचारणारे नागरिक असलेल्या देशातील लोकशाही अधिक प्रगल्भ होत जाते, असे सांगितले. यामुळे विचार करण्याची प्रवृत्ती थांबत असून महात्मा गांधी, जवाहरलाल नेहरू, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी घडविलेल्या लोकशाहीला वाचवायचे असेल तर वैज्ञानिक दृष्टिकोनातून विचार करणारी चिकित्सक बुद्धीचे प्रश्न विचारणारी पिढी निर्माण करण्याची गरज त्यांनी व्यक्त केली. लोकशाही प्रमाणेच महात्मा बसवेश्वर यांनी श्रम प्रतिष्ठेला देखील महत्त्व दिले. अनुभव मंडप मधून प्रामाणिक श्रम हीच पूजा, श्रमाशिवाय जन्माला अर्थ नाही, माणूस जन्माने नव्हे तर कर्माने मोठा होतो, असे महात्मा बसवेश्वर म्हणत. अस्पृश्यता निर्मूलन आणि श्रम प्रतिष्ठा महात्मा बसवेश्वर यांच्या विचारातून घेतले असल्याचे महात्मा गांधी सांगत. आदर्श समाज घडवायचा असेल तर लोकसंमतीतून साधक-बाधक चर्चा व्हावी. समस्येवर चर्चा व्हावी, त्याकरिता निर्माण करण्यात आलेला अनुभव मंडपम त्या काळातील एक प्रकारे संसदच होती. अध्यक्षीय भाषण करतांना मानव विज्ञान विद्याशाखा अधिष्ठाता डॉ. शामराव कोरेटी यांनी आजच्या जगासमोर लोकशाही शिवाय पर्याय नाही, असे सांगितले. अभिव्यक्तीला चालना मिळावी याचे संत महात्मे उत्तम व्यासपीठ होते, असे डॉ. कोरेटी म्हणाले. बंधुत्व, स्वातंत्र्य, समता, न्याय आदी मानवी मूल्ये ही गौतम बुद्ध, महात्मा बसवेश्वर यांच्यासारख्या भारतीय ज्ञानवंत लोकांनी दिलेली देण आहे, असे डॉ. कोरेटी म्हणाले. प्रास्ताविक करताना शिवा संघटनेचे राष्ट्रीय उपाध्यक्ष अभय कल्लावार यांनी व्याख्यानमाला आयोजित करण्याबाबत माहिती दिली. महात्मा बसवेश्वर यांचे लोकशाहीवादी विचार जनमानसापर्यंत पोहोचावेत याकरिता विद्यापीठाच्या माध्यमातून व्याख्यानमाला आयोजित केली जात असल्याचे त्यांनी सांगितले. विद्यापीठातील संशोधकांनी महात्मा बसवेश्वर यांच्या लोकशाहीवादी विचारांवर अधिक संशोधन करावे, अशी अपेक्षा त्यांनी व्यक्त केली. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. कविता मते यांनी केले तर आभार विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्याशाखा अधिष्ठाता डॉ. उमेश पलिकुंडवार यांनी मानले. कार्यक्रमाला अखिल भारतीय अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचे संस्थापक डॉ. श्याम मानव, अखिल भारतीय श्री गुरुदेव सेवा मंडळाचे ज्ञानेश्वर रक्षक यांच्यासह विद्यापीठाच्या विविध प्राधिकरणींचे सदस्य, विविध शैक्षणिक विभागांचे प्रमुख, शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी तसेच शिवा संघटनेचे पदाधिकारी कार्यकर्ते मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

दीक्षाभूमीची पवित्रता अबाधित राखा

समता सैनिक दलाचे शांतता व संयमाचे आवाहन

नागपूर : दीक्षाभूमीची पवित्रता, शांतता आणि गौरव अबाधित राखण्यासाठी सर्व आंबेडकरी व बौद्ध समाजाने संयम बाळगून लोकशाही मार्गाने भूमिका मांडावी, असे आवाहन समता सैनिक दलाने केले आहे. दीक्षाभूमी परिसरात घडलेल्या अलीकडील अप्रिय घटनेच्या पार्श्वभूमीवर दलाने प्रसिद्धीपत्रकाद्वारे ही भूमिका स्पष्ट केली.समता सैनिक दलाने एका भिक्खुणीच्या चीवराला जबरदस्तीने हात लावून ते उतरविण्याच्या कथित घटनेचा तीव्र निषेध केला असून, अशा प्रकारच्या घटना बुद्ध धम्म, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार आणि कोट्यवधी अनुयायांच्या श्रद्धेचा अपमान असल्याचे म्हटले आहे.प्रसिद्धीपत्रकात तथागत बुद्धांच्या धम्मपदातील 'वैराने वैर संपत नाही, मैत्री आणि करुणेनेच ते संपते' या संदेशाचा उल्लेख करत मतभेदांचे निराकरण संवाद, संयम आणि घटनात्मक मार्गाने करण्याचे आवाहन करण्यात आले आहे. कोणतेही आंदोलन किंवा निषेध करावयाचा असल्यास तो दीक्षाभूमी परिसराच्या बाहेर, पूर्णतः शांततापूर्ण आणि लोकशाही पद्धतीने करावा, असेही दलाने स्पष्ट केले आहे. दीक्षाभूमी ही केवळ स्मारक नसून जगभरातील बौद्ध आणि आंबेडकरी समाजाचे श्रद्धास्थान व आत्मसन्मानाचे प्रतिक असल्याने तिची पवित्रता आणि प्रतिष्ठा जपणे ही सर्वांची सामूहिक जबाबदारी असल्याचे समता सैनिक दलाने नमूद केले आहे. या निवेदनावर समता सैनिक दलाचे मुख्य मार्गदर्शक भदंत नाग दीपांकर, राष्ट्रीय अध्यक्ष डी.एफ. कोचे, राष्ट्रीय जीओसी डॉ. प्रदीप डोंगरे, राष्ट्रीय महासचिव एम.आर. राऊत यांच्यासह केंद्रीय समितीतील विविध राज्यांतील पदाधिकाऱ्यांच्या स्वाक्षऱ्या आहेत.

महत्वाचे

राष्ट्रीय साहित्य सूर्य तेजोमय पुरस्कारासाठी मनिषा कांबळे यांची निवड

यवतमाळ : कवयित्री, लेखिका व समीक्षक मनिषा आनंदराव कांबळे यांची 'राष्ट्रीय साहित्य सूर्य तेजोमय पुरस्कार - २०२६' साठी निवड झाली आहे. आसरा सोशल फाउंडेशन, पुणे आणि ओम पब्लिकेशन, महाराष्ट्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'उत्कर्ष भारत सन्मान सोहळा - पुणे २०२६' अंतर्गत हा पुरस्कार प्रदान करण्यात येणार आहे. गेल्या २२ वर्षांपासून साहित्य, सामाजिक प्रबोधन आणि वैचारिक लेखन क्षेत्रात कार्यरत असलेल्या मनिषा कांबळे यांच्या समाजाभिमुख साहित्यसेवेची दखल घेत हा सन्मान जाहीर करण्यात आला आहे. त्यांना हा पुरस्कार २६ जुलै २०२६ रोजी पत्रकार भवन, गंजपेठ, पुणे येथे ज्येष्ठ समीक्षक डॉ. श्रीपाल सबनीस आणि ज्येष्ठ अभिनेते विजय गोखले यांच्या हस्ते प्रदान करण्यात येणार आहे. त्यांच्या निवडीबद्दल साहित्य व सामाजिक क्षेत्रातून अभिनंदनाचा वर्षाव होत आहे.

स्मार्ट वीज मीटरमध्ये कॅमेरा नाही; अफवांवर विश्वास ठेवू नका : महावितरण

नागपूर : स्मार्ट वीज मीटरमध्ये कॅमेरा असून ग्राहकांच्या घरांवर नजर ठेवली जाते, अशा सोशल मीडियावरील अफवा पूर्णपणे खोट्या असल्याचे महावितरणने स्पष्ट केले आहे. महावितरणच्या माहितीनुसार, स्मार्ट मीटरमध्ये कोणताही कॅमेरा, ऑडिओ-व्हिडिओ रेकॉर्डिंग यंत्रणा किंवा निरीक्षण करणारे उपकरण नाही. मीटरवरील पारदर्शक भाग हा केवळ इन्फ्रारेड (IR) कम्युनिकेशन पोर्ट असून त्याचा वापर तांत्रिक तपासणी व डेटा वाचनासाठी केला जातो. स्मार्ट मीटरमुळे अचूक बिलिंग, रिअल-टाईम वीज वापराची माहिती, जलद तक्रार निवारण आणि ऊर्जा बचतीस मदत होते. ग्राहकांच्या गोपनीयतेचे संरक्षण करण्यासाठी आवश्यक सायबर सुरक्षा उपाययोजना करण्यात आल्याचेही महावितरणने सांगितले आहे. स्मार्ट मीटरबाबत सुरू असलेल्या गैरसमज दूर करण्यासाठी जनजागृती मोहीम राबविण्यात येत असून, ग्राहकांनी सोशल मीडियावरील अफवांऐवजी महावितरणच्या अधिकृत माहितीवरच विश्वास ठेवावा, असे आवाहन केले आहे.

शाक्यभूमी बुद्ध विहारात वृक्षारोपण व शालेय साहित्याचे वाटप

नागपूर : सोनाराम बुद्धीस्ट मेडिटेशन सेंटर व शाक्यभूमी बुद्ध विहार, मौजा सुकळी (ता. उमरेड) येथे भदंत श्रमण प्रज्ञाशील यांच्या पुढाकाराने वृक्षारोपण व शालेय साहित्य वाटप कार्यक्रम पार पडला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सेवानिवृत्त मुख्याध्यापक सिद्धार्थ कांबळे होते. प्रमुख अतिथी म्हणून प्रभाकर सोनडवले, नामदेवराव कांबळे, गंगाधर कांबळे, राहुल राऊत, रविंद्र उके आणि मंगला ताडुरवार उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सुरुवात भगवान बुद्ध व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेला पुष्प अर्पण करून व त्रिशरण-पंचशील ग्रहणाने झाली. यावेळी पेंढरी, चांपा व सुकळी येथील विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्याचे वाटप करण्यात आले.कार्यक्रमाला इंजि. आशिष भगत, अनिल गोटेकर, नरेश कांबळे यांच्यासह अनेक नागरिक उपस्थित होते. संचालन भदंत प्रज्ञाशील यांनी केले, तर आभार सम्यक मैत्री संघाचे अध्यक्ष सुनील जवादे यांनी मानले. सरणत्तय गाथेने कार्यक्रमाची सांगता झाली.

निधन वार्ता

भोजराज नारायण भगत

नागपूर : आशिर्वाद नगर, नागपूर. ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते भोजराज नारायण भगत (वय ७९) यांचे सोमवार, दि. १३ जुलै २०२६ रोजी दीर्घ आजाराने निधन झाले. त्यांच्या निधनाने कुटुंबीयांसह मित्रपरिवार आणि परिचितांमध्ये शोककळा पसरली आहे. त्यांच्यावर सोमवारी मानेवाडा स्मशानभूमीत अंत्यसंस्कार करण्यात आले. त्यांच्या पश्चात पत्नी आशा भोजराज भगत, एक मुलगी, एक मुलगा तसेच मोठा आप्तपरिवार आहे. भोजराज भगत यांच्या निधनाबद्दल विविध क्षेत्रातील मान्यवर, नातेवाईक आणि मित्रपरिवाराने त्यांना भावपूर्ण श्रद्धांजली अर्पण करून त्यांच्या कुटुंबीयांप्रती संवेदना व्यक्त केल्या आहेत.

राष्ट्रीय बौद्ध महासभा व बुद्धविहार प्रतिनिधींच्या संयुक्त सभेत एसआर वर चर्चा

नागपूर : राष्ट्रीय बौद्ध महासभा आणि विविध बुद्ध विहारांच्या प्रतिनिधींची संयुक्त सभा नागपूर येथे उत्साहात पार पडली. सभेला राष्ट्रीय बौद्ध महासभेचे राष्ट्रीय अध्यक्ष इंजि. शुद्धोधन बडवणे, राष्ट्रीय महासचिव डॉ. आनंद भालेराव, प्रभारी ईश्वर कडवे यांच्यासह विविध बुद्ध विहारांचे प्रतिनिधी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. या बैठकीत राष्ट्रीय बौद्ध महासभेच्या कार्याचा आढावा घेण्यात आला. तसेच आगामी राष्ट्रीय बौद्ध महासभेच्या २०व्या अधिवेशनाबाबत सविस्तर माहिती दिली. अधिवेशनाचे नियोजन, संघटनात्मक कामकाज आणि बौद्ध समाजाच्या विविध प्रश्नांवर चर्चा केली आहे. यावेळी संस्थापक अध्यक्ष धर्मप्रकाश भारती यांच्या मार्गदर्शनाखाली विविध पदाधिकाऱ्यांच्या नियुक्त्याही जाहीर करण्यात आल्या. ॲड. स्मिता चौधरी यांची महिला आघाडीच्या महासचिवपदी, वर्षा बोरकर यांची सचिवपदी तसेच प्रकाश बौद्ध (सोनटक्के) यांची सामाजिक न्याय परिषद, विदर्भ प्रदेशाध्यक्षपदी नियुक्ती करण्यात आली. सभेत एसआर (सामाजिक सर्वेक्षण) संदर्भातही मार्गदर्शन करण्यात आले. प्रत्येक कार्यकर्त्याने आपल्या परिसरातील कुटुंबांची अचूक माहिती नोंदवून समाजकार्यात सक्रिय सहभाग घ्यावा, असे आवाहन प्रभारी ईश्वर कडवे यांनी केले.

राष्ट्रीय बौद्ध महासभेच्या वतीने 'दैनिक बहुजन सौरभ' या वृत्तपत्राच्या समाजाभिमुख पत्रकारितेचे कौतुक करण्यात आले. बौद्ध समाजाच्या चळवळी, उपक्रम आणि सामाजिक प्रश्नांना सातत्याने प्रसिद्धी देत असल्याबद्दल वृत्तपत्राचे अभिनंदन करण्यात आले. शेवटी इंजि. शुद्धोधन बडवणे यांनी उपस्थितांना समाजहितासाठी संघटितपणे कार्य करण्याचे आवाहन केले. तसेच दर मंगळवारच्या धम्म प्रबोधन बैठका आणि शुक्रवारी आयोजित धम्मवंदना कार्यक्रमात सहभागी होण्याचे आवाहन करून सभेचा समारोप झाला.

शिवराजनगर बुद्धविहारात विद्यार्थी संस्कार शिबिर

नागपूर : संडे धम्मा स्कूल आणि सावित्रीबाई फुले रिसोर्स सेंटर यांच्या संयुक्त विद्यमाने शिवराज नगर बुद्धविहार, विश्वकर्मा नगर येथे ५ ते १७ वर्षे वयोगटातील विद्यार्थ्यांसाठी विद्यार्थी संस्कार शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबिराला सुमारे ५० विद्यार्थी-विद्यार्थिनी उपस्थित होते. पाली भाषा अध्यापिका व धम्मप्रचारक करुणा मून यांच्या मार्गदर्शनाखाली दर रविवारी होणाऱ्या शिबिरात महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचे जिल्हा कार्याध्यक्ष डॉ. सुनील भगत यांनी बुद्धधर्म, विज्ञान आणि अंधश्रद्धा या विषयावर विद्यार्थ्यांशी संवाद साधला. राज्य समन्वयक रामभाऊ डोंगरे यांनी दैनंदिन जीवनातील अंधश्रद्धांविषयी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाची सुरुवात राज्य महिला कार्यवाह देवयानी भगत यांच्या हस्ते जलदीप प्रज्वलनाने झाली. करुणा मून यांनी शिबिराचा उद्देश स्पष्ट केला. यावेळी विद्यार्थ्यांनी त्रिशरण व पंचशीलाचे सामूहिक पठण केले, तर मंगला गाणार आणि इंदू उमरे यांनी चळवळीची गीते सादर केली. कार्यक्रमाला शोभा पाटील, गौतम पाटील, वसंत मोहिले, चंदा मोटघरे, कामिनी बोरकर, सरिता शंभरकर आदी मान्यवर उपस्थित होते. आभार प्रदर्शन सत्यभामा नगरारे यांनी केले.

प्रशासकीय इमारतीला 'भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर' यांचे नाव देण्याची मागणी

लाखांदूर : बहुजन प्रबोधन मंच (बप्रमं), लाखांदूरने तहसीलदारांमार्फत महाराष्ट्र शासनाला निवेदन देऊन 'प्रशासकीय इमारत, लाखांदूर' या इमारतीचा नामविस्तार करून 'भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर प्रशासकीय इमारत, लाखांदूर' असे नामकरण करण्याची मागणी केली आहे. निवेदनात नमूद केले आहे की, शासनाने यापूर्वी दिवंगत माजी खासदार व आमदार नामदेवराव दिवठे यांच्या सन्मानार्थ लाखांदूर येथील शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेला त्यांचे नाव दिले आहे. तसेच १४ एप्रिल २०२६ रोजी नवीन तहसील कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे लोकार्पण करण्यात आले. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या १३५ व्या जयंतीदिनी झालेल्या या कार्यक्रमात त्यांच्या राष्ट्रनिर्मितीतील योगदानाचा गौरव करण्यात आल्याने, त्याच इमारतीला डॉ. बाबासाहेबांचे नाव देऊन शासनाने त्यांच्याप्रती कृतज्ञता व्यक्त करावी, अशी मागणी करण्यात आली आहे. हे निवेदन राज्यपाल, मुख्यमंत्री, सामाजिक न्यायमंत्री, महसूल मंत्री, पालकमंत्री, मुख्य सचिव, जिल्हाधिकारी, पोलीस अधीक्षक तसेच स्थानिक खासदार व आमदारांना पाठविण्यात आले असल्याची माहिती बप्रमंचे अध्यक्ष अनिल कारूजी काणेकर यांनी दिली. या मागणीला नगरपंचायत पदाधिकारी, जिल्हा परिषद सदस्य, पंचायत समिती सदस्य, कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे पदाधिकारी, डॉक्टर, अभियंते, वकील, प्राध्यापक, शिक्षक तसेच तालुक्यातील नागरिकांचा पाठिंबा असल्याचेही निवेदनात नमूद केले आहे.

आंतरजातीय-आंतरधर्मीय विवाह करणाऱ्या दहा जोडप्यांचा सन्मान

पुणे : जात, धर्म आणि पंथाच्या सीमा ओलांडून मानवतेचा संदेश देणाऱ्या आंतरजातीय व आंतरधर्मीय विवाह केलेल्या दहा जोडप्यांचा आंतरभारती, पुणे शाखेतर्फे राष्ट्र सेवा दलाच्या बॅरि. नाथ पै सभागृहात आयोजित कार्यक्रमात सन्मान करण्यात आला. यावेळी जोडप्यांना हिना कौसर खान लिखित 'धर्मरेषा ओलांडताना' हे पुस्तक आणि गुलाबपुष्प देऊन गौरविण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. शमशुद्दीन तांबोळी होते. त्यांनी महात्मा फुले यांच्या द्विजन्मशताब्दी वर्ष, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या महाड चवदार तळे सत्याग्रह शताब्दी वर्ष आणि मलाला दिनाच्या निमित्ताने आयोजित हा उपक्रम सामाजिक सलोखा व समतेचा महत्त्वपूर्ण संदेश देणारा असल्याचे सांगितले. डॉ. डी. एस. कोरे यांनी आंतरजातीय व आंतरधर्मीय विवाहांचे कायदेशीर आणि सामाजिक महत्त्व स्पष्ट केले. प्रा. डॉ. स्वप्निल गायकवाड आणि नितीन हांडे यांनी सन्मानित जोडप्यांशी संवाद साधला. जोडप्यांनी आपल्या संघर्षमय प्रवासासह आजच्या समाधानी सहजीवनाचे अनुभव कथन केले. ज्येष्ठ मार्गदर्शक जी. डी. पारेख यांनी मानवता आणि सामाजिक सलोखा यांवर विचार मांडले, तर समारोपात ज्येष्ठ साहित्यिक व अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष लक्ष्मीकांत देशमुख यांनी अशा जोडप्यांचा सन्मान हा समतामूलक समाजनिर्मितीकडे टाकलेले महत्त्वाचे पाऊल असल्याचे नमूद केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक अंजली कुलकर्णी यांनी केले, संचालन सविता कुरुंदवाडे यांनी तर आभार रामनाथ उगले यांनी मानले. विविध क्षेत्रांतील नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

'साहित्यसमीक्षा आणि समाज चिंतन' ग्रंथाला तिसरा राज्यस्तरीय पुरस्कार

दिग्रस : बापूरावजी बुटले कला, नारायणराव भट वाणिज्य व बापूसाहेब पाटील विज्ञान महाविद्यालयाचे मराठी विभागप्रमुख प्रा. डॉ. रूपेश नरहरी कऱ्हाडे यांच्या 'साहित्यसमीक्षा आणि समाज चिंतन' या समीक्षा ग्रंथाला मराठी भाषा संवर्धन बहुउद्देशीय संस्था, उमरखेड (जि. यवतमाळ) यांच्या वतीने राज्यस्तरीय उत्कृष्ट समीक्षा ग्रंथ पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. वणी येथे झालेल्या समारंभात हा पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. या ग्रंथाला यापूर्वी शब्दांगण राज्यस्तरीय उत्कृष्ट समीक्षा ग्रंथ पुरस्कार (चंद्रपूर) आणि आशादीप राज्यस्तरीय उत्कृष्ट समीक्षा ग्रंथ पुरस्कार (भुसावळ) असे दोन राज्यस्तरीय पुरस्कार मिळाले असून, हा तिसरा प्रतिष्ठेचा राज्यस्तरीय सन्मान आहे. समारंभाला संस्थेचे अध्यक्ष सुरेश पेंढरवाड, कार्याध्यक्ष नागोराव कोम्पलवार, साहित्यिक डॉ. अनंता सूर, सहायक पोलीस आयुक्त रामदास रेवते यांच्यासह अनेक मान्यवर उपस्थित होते. विविध साहित्यप्रकारांतील १६ लेखकांचा रोख रक्कम, शाल, श्रीफळ, सन्मानचिन्ह व प्रमाणपत्र देऊन गौरव करण्यात आला. डॉ. कऱ्हाडे यांच्या या यशाबद्दल साहित्य, शैक्षणिक व सामाजिक क्षेत्रातून त्यांचे अभिनंदन करण्यात येत आहे.

महावितरणच्या वरिष्ठ यंत्रचालकास शिवीगाळ व जिवे मारण्याची धमकी

गिट्टीखदान पोलिसांची टाळाटाळ, अखेर अदखलपात्र गुन्हेची नोंद

नागपूर : काटोल रोड उपकेंद्रातील वरिष्ठ यंत्रचालक बंटी बडगे यांना एका दलालाकडून कार्यालयात शिवीगाळ करून जिवे मारण्याची धमकी देण्यात आल्याची घटना समोर आली आहे. या गंभीर घटनेनंतर महावितरण प्रशासनाने तातडीने दखल घेत कर्मचाऱ्यांच्या सुरक्षिततेला सर्वोच्च प्राधान्य दिले, मात्र दुसरीकडे गिट्टीखदान पोलीस ठाण्यात तक्रार नोंदविताना झालेली पोलिसांची दिरंगाई चीड आणणारी ठरली. दुपारी तीन वाजेपासून तक्रार देण्यासाठी कर्मचारी ठाण्यात उपस्थित असूनही पोलिसांनी तासनतास टाळाटाळ केली आणि शेवटी अदखलपात्र गुन्हा (NC) नोंदवून आपली जबाबदारी पूर्ण केली.

जुना काटोल नाका येथील महावितरण उपकेंद्रात ही घटना घडली. कार्यालयात कर्तव्यावर असताना बंटी बडगे यांना जानराव मेंडुले (वय ५०) या व्यक्तीने गाठले आणि नवीन वीज जोडणीच्या कामावरून वाद घालण्यास सुरुवात केली. तक्रारदार बंटी बडगे यांनी नियमानुसार वरिष्ठांशी संपर्क साधण्यास सांगितल्यानंतर, मेंडुले यानी त्यांना उलट-सुलट बोलत जिवे मारण्याची आणि तू बाहेर ये तुला बघतोच अश्या शब्दात धमकी दिली आणि सरकारी कामकाजात अडथळा निर्माण केला. याप्रकरणी पोलिसांनी अदखलपात्र गुन्हा (NC) नोंदविला.

पोलिसांच्या दिरंगाईमुळे परिस्थिती गंभीर होत असताना महावितरणच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी मात्र तत्परता दाखवली. कार्यकारी अभियंता धम्मदीप फुलझेले, उपकार्यकारी अभियंता नितीन उज्जैनकर, सहाय्यक अभियंता निखिल तिनखेडे आणि सचिन तिवाडे यांनी तातडीने योग्य ती कार्यवाही करत संबंधित कर्मचाऱ्याला पूर्ण पाठिंबा दिला. वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी दाखवलेली ही संवेदनशीलतेमुळे कर्मचाऱ्यांचा प्रशासनावरील विश्वास अधिक दृढ झाला आहे.

घटनेनंतर बंटी बडगे यांनी तातडीने गिट्टीखदान पोलीस ठाण्यात तक्रार नोंदविण्याचा प्रयत्न केला. मात्र, दुपारपासून सायंकाळपर्यंत पोलिसांनी तक्रार लिहून घेण्यास टाळाटाळ केली. अशा गंभीर परिस्थितीत पोलीस प्रशासनाची ही उदासीनता कर्मचाऱ्यांच्या मानसिक त्रासात भर टाकणारी ठरली. अखेर प्रदीर्घ प्रतीक्षेनंतर पोलिसांनी या प्रकरणात अदखलपात्र गुन्हा (NC क्र. १५८०/२६) नोंदविला.

या प्रसंगी महाराष्ट्र राज्य मागासवर्गीय विद्युत कर्मचारी संघटनेने एकजुटीचे दर्शन घडवले. दिलीप वाघ, बबन खंडाते, रुपेश पालंदुरकर, प्रमोद मेश्राम, कमलेश गजभिये, प्रमोद नारनवरे, विजय हाडके, अश्विन सावरकर, विशाल मेश्राम, पवन बडगे, अमोल रहाटे,शरद नंदनकर आणि रमेश भलावी यांच्यासह मोठ्या संख्येने पदाधिकारी व कार्यकर्ते गिट्टीखदान पोलीस स्टेशन येथे उपस्थित होते. जोपर्यंत अदखलपात्र गुन्ह्याची (NC) नोंद झाली नाही, तोपर्यंत सर्व पदाधिकारी आणि सभासद एकजुटीने कर्मचाऱ्याच्या पाठीशी ठामपणे उभे राहिले.

प्रशिक्षित कार्यकर्त्यांशिवाय डॉ. बाबासाहेबांचे स्वप्न साकार होणार नाही : बी.बी. मेश्राम

छत्रपती संभाजीनगर : फुले शाहू आंबेडकराईट स्टडी फाउंडेशन आणि कटारे मित्रपरिवार यांच्या संयुक्त विद्यमाने गांधी भवन येथे प्रा. विलास कटारे यांच्या सेवानिवृत्तीनिमित्त सापत्नीक जाहीर सत्कार समारंभ उत्साहात पार पडला.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षीय समारोपात फाउंडेशनचे संचालक बी. बी. मेश्राम यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या 'सुशिक्षित व्हा, संघर्ष करा, संघटित व्हा' तसेच 'आत्मविश्वास बाळगा आणि धीर सोडू नका' या संदेशाची आठवण करून देत, समाजपरिवर्तनासाठी प्रामाणिक, जबाबदार, कर्तव्यदक्ष आणि प्रशिक्षित कार्यकर्ते घडविणे ही काळाची गरज असल्याचे सांगितले. डॉ. बाबासाहेबांच्या 'ट्रेनिंग स्कूल फॉर एंट्रन्स टू पॉलिटिक्स' या संकल्पनेची अंमलबजावणी झाल्यास त्यांच्या अपेक्षित समाजाची स्वप्नपूर्ती शक्य होईल, असे त्यांनी नमूद केले.

उद्घाटक प्रा. डॉ. ऋषिकेश कांबळे यांनी हा केवळ सेवानिवृत्तीचा नव्हे, तर समाजासाठी आयुष्यभर कार्य करणाऱ्या व्यक्तिमत्त्वाच्या कृतज्ञता व्यक्त करण्याचा सोहळा असल्याचे सांगितले. रमेश गायकवाड, सूर्यकांता गाडे यांच्यासह अनेक मान्यवरांनी प्रा. कटारे यांच्या सामाजिक आणि आंबेडकरी चळवळीतील योगदानाचा गौरव केला.

सत्काराला उत्तर देताना प्रा. विलास कटारे यांनी समाजाच्या विश्वासाला तडा जाऊ न देता सामाजिक एकजूट निर्माण करण्यासाठी पुढेही कार्यरत राहण्याचा निर्धार व्यक्त केला.

यावेळी विविध सामाजिक, राजकीय व आंबेडकरी संघटनांच्या प्रतिनिधींनी प्रा. विलास कटारे यांचा सपत्नीक सत्कार केला. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक सुभाष ठोकळ यांनी, संचालन शशिकांत काळे यांनी तर आभार मिलिंद बागुल यांनी मानले.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एआय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648